

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2025. gada 18. februārī

Turpinājums
2025. gada 20. februārī

Sēdi vada Satversmes tiesas priekšsēdētāja
Irēna Kucina

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties, tiesa nāk.

I. Kucina.

Labrīt, lūdzu, sēdieties.

Pirms sākam uzklaut pieaicinātās personas, informēšu, ka esam saņēmuši rakstveida paskaidrojumus attiecībā uz Saeimas lūgumu izbeigt tiesvedību lietā, ko pirmajā tiesas sēdē aicināja sniegt pieteikuma iesniedzējam, personai S un T.

Ņemot vērā, ka šajā Saeimas lūgumā un personu S un T paskaidrojumos ir iekļauta informācija, kas ļauj atklāt šo personu identitāti, to esam nosūtījuši tikai Saeimai.

Saeimas pārstāvi, vai esat saņēmuši šos paskaidrojumus?

R. Neilands.

Neesmu saņēmis paskaidrojumus. Acīmredzot, tas ir... kamēr iziet cauri Saeimas lietvedībai, tas paņem laiku.

I. Kucina.

Labi, paldies, tāpat mēs...

R. Neilands.

Es domāju, ka šodien es noteikti saņemšu, sazināšos ar Saeimu.

I. Kucina.

Paldies, tad mēs vēl precizēsim ar jums šo informāciju. Ļoti labi.

Tāpat turpināsim uzklaut pieaicinātās personas.

Un kā nākamajai vārds ir Ekonomikas ministrijai, kuru tiesas sēdē pārstāv Iekšējā tirgus departamenta Konkurences, tirdzniecības un patērētāju tiesību nodaļas vadītājs Didzis Brūklītis.

Pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti.

Vaicāšu, vai ir pārbaudīti.

A. Ločmele.

Dokumenti ir pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies.

Lūdzu, vārds jums.

D. Brūklītis.

Labrīt, godātā tiesa.

Sākšu droši vien ar uzdotajiem jautājumiem, kas tika saņemti Ekonomikas ministrijā.

Pirmais jautājums bija, vai var uzskatīt, ka Saeima ir izpildījusi pienākumu savlaicīgi apspriesties ar Eiropas Centrālo banku?

Par šo Ekonomikas ministrija vēlas norādīt, ka mums nav specifisku zināšanu par šīm te procedūrām un lietām saistībā ar ECB, līdz ar to mēs sīkāk neko nekomentēsim.

Kas attiecas uz otro jautājumu, kāds ir pamatojums kompensācijas sliekšņa 250 tūkstošu eiro izvēlei, lai nošķirtu hipotekārā kredīta ņēmēju grupas?

Šeit Ekonomikas ministrija var komentēt to kas... un tikai to viedokli arī paust, kas faktiski ir izskanējis komisijas sēdē.

Un viens no tiem iemesliem, raugoties uz šiem likumdevēji apsvērumiem... varam minēt to, ka šis te sliekšnis – 250 tūkstoši eiro – pamatojās līdzībās attiecībā uz Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra noteikumiem Nr. 95 Noteikumi par valsts palīdzību dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai.

Otra lieta bija ekspertu diskusijās izskanējušais viedoklis, ka ar šo te sliekšni – 250 tūkstoši – tiktu apturēta lielākā daļa kredītņēmēju, tas būtu 97,6 procenti no visiem patērētājiem ar mājokļa kredītu.

Un trešā lieta bija šī te ārvalstu pieredze, kur tika pieminēta gan Spānija, Itālija un Portugāle, kur Spānijā tika minēts, ka Spānijā šis te atbalsts tiek piešķirts īpašumam, kuram... kura vērtība nepārsniedz 300 tūkstošus, Itālijā – 200 tūkstošus, savukārt Portugālē – 300 tūkstošus.

Ņemot vērā šos visus apsvērumus, likumdevējs arī tad izšķīrās par to, ka iet šo te vidusceļu ar 250 tūkstošiem.

Jā... tas varbūt par to.

Jā, vai šie te 250 tūkstoši varētu kalpot par robežšķirtni. Noteikti var. Bet tad pie nākamā jautājumu varbūt es paskaidrošu nedaudz sīkāk.

Trešais jautājums. Vai un kāpēc MK noteikumos, kas nosaka „Altum” atbalstu, noteiktie kritēriji atbalstu sniedz īpašumam līdz 250 tūkstošiem, varēja tikt izmantoti hipotekārā kredīta ņēmēju grupu nošķiršanai?

Pirmā lieta, ko gribētos teikt, ka Ministru kabineta noteikumi, kas paredz šo te mājokļu atbalstu, tiešā veidā nav saistāmi ar apstrīdēto normu, ņemot vērā, ka apstrīdētajai normai ir mērķis sniegt atbalstu kredītņēmējiem šo te hipotekāro, tā teikt, saistību segšanai. Ja mēs runājam par Ministru kabineta noteikumiem, šis te mērķis ir sniegt atbalstu, palīdzību ģimenēm, kurām ir grūtības iegādāties šo te nekustamo īpašumu. Tā kā tie mērķi ir nošķirami, bet zināmas līdzības, protams, pastāv šajos atbalstos, kas ir gan apstrīdētajā normā, gan arī šajos noteikumos. Noteikumi runā... protams, ir zināmas līdzības, bet tieša korelācija, protams, starp viņiem nav. Līdzība ir tas, ka, protams, ir hipotekārais kredīts abus vienojošais faktors un ir šis te atbalsta sliekšnis.

Ja paskatāmies par atšķirībām. Protams, Ministru kabineta noteikumi runā par atbalstu piešķirtajiem kredītiem līdz šiem te 250 tūkstošiem, savukārt apstrīdētā norma runā par kredīta atlikumu 250 tūkstoši. Tā kā tur zināmas atšķirības, pastāv.

Bet, ja runājam par pašiem kritērijiem, kas ir minēti šajā te „Altum” atbalstā un ko šī norma paredz. Norma ir būvēta tādā veidā, un arī šis sliekšnis ir noteikts, ņemot vērā nekustamā īpašuma tirgus vērtību, būvniecības izmaksas un pa lielam arī šo te atbalsta grupu, ko mēs gribam ar to nosegt. Un atbilstoši CSP datiem, tad vidējā mājokļa platība uz vienu iedzīvotāju Latvijā 2003. gadā bija 32,3 kvadrātmetri, kas ir apmēram rēķināts vidēji uz četrām mājsaimniecībā esošām personām, kas būtu apmēram 125 kvadrātmetri. Līdz ar to... un attiecīgi, ņemot vērā šīs te tirgus izmaksas... būvniecības un īpašumu izmaksas, šis te 250 sliekšnis tika noteikts.

Jāpiemin, ka šis te sliekšnis vairākkārt ir mainījies. Tad, kad viņu sākotnēji pieņēma 2018. gadā, šis sliekšnis bija 200 tūkstoši. Ja nemaldos, no 2020. gada līdz 2024. gadam viņš bija 250 tūkstoši... laikā, kad apstrīdētā norma arī tika pieņemta. Atbilstoši šobrīd pašreizējam regulējumam šis te sliekšnis jau ir 300 tūkstoši. Tā kā tas būtu jāņem vērā. Bet ir jāsaprot, ka šis te 250 pēc būtības ir sasaistīts ar būvniecības un nekustamā īpašuma izmaksām, rēķinot uz noteiktu ģimenes locekļu skaitu.

Par ceturto jautājumu. Saeima atbildes rakstā norāda, ka apstrīdētajā normā noteiktās atšķirīgās attieksmes leģitīmais mērķis ir sniegt atbalstu tiem hipotekāro kredītuņēmējiem, kuri nav uzņēmušies būtiska apmēra kredītsaistības par īpaši dārgu mājokļu iegādi un nevarēja saprātīgi paredzēt, ka hipotekārais kredīts tik būtiski apgrūtinās viņu stāvokli. Vai ar šo normu minētais mērķis tika sasniegts?

Kā jau minēju iepriekš, tas galvenais mērķis bija... ar šo te ekspertu sarunās izskanēja, ka, nosakot šo sliekšni, 250 tūkstoši, tiktu aptverti 97,6% no visiem kredītaņēmējiem, tā kā lielākā daļa no visiem. Protams, jāsaprot, ka grūti ir novērtēt vienmēr, vai 250 tūkstoši ir tas pareizais sliekšnis vai nepareizais, jo jautājums ir, vai nu 251 tūkstoša uzreiz tā atbalsta grupa būtiski mainās vai nemainās. Tas, protams, ir diskutabli. Bet, ja runājam par to, kā likumdevējam vajadzēja izšķirties un palikt pie kaut kāda vienota, mērķētāka atbalsta sniegšanas, tad šie te 250 tūkstoši kā robežlīnija, protams, kalpot varēja.

Tā kā tādā ziņā... Jā, nu, protams, paliek šie te 3%, mazāk kā 3% patērētāju, kas šajā grupā neiekļūst.

Par piekto jautājumu. Kāpēc par alternatīvu līdzekli, kas sasniegtu apstrīdētajā normā noteiktās atšķirīgās attieksmes leģitīmo mērķi, nebūtu uzskatāms parāda apkalpošanas izdevumu attiecība pret ienākumiem, jeb DSTI rādītājs?

Šāds piedāvājums par DSTI kā mērķētāku atbalstu izskanēja, protams, sēdē, bet diemžēl neguva viņš atbalstu. Līdz ar to arī kopējais ekspertu viedoklis bija tas, ka nu tad mēģinām rast risinājumu ar citu pieeju. Ja runājam par DSTI, protams, viņš mērķētāku atbalstu sasniegtu. Jautājums, protams, ir par šīm te administrēšanas attiecīgi izmaksām. Jo, ja mēs lietotu šo te DSTI metodi, tad attiecīgi tas nozīmētu, ka kredītdēvējiem būtu jāpārreķina šis te mājsaimniecību DSTI, tā teikt, līmenis.

Jā, savukārt, šī te pieeja ar šo sliksni, mūsu ieskatā, ir vieglāk administrējams nekā šis te DSTI, lai gan DSTI būtu mērķētāks noteikti līdzeklis nekā pašreiz apstrīdētajā normā paredzētais.

Jā, paldies, tas no manas puses viss.

I. Kucina.

Paldies. Būs tiesnešu jautājumi, lūdzu.

J. Juriss.

Jā, paldies par jūsu skaidrojumu, papildu jautājumi.

Sakiet, lūdzu, vai jūs varat sniegt skaidrojumu attiecībā par to kā noteiktais maksājums, kas ir noteikts kā nodeva, es domāju, pakļaujas šī vārda leģitīmajai izpratnei... jeb ko jūs ar šo nodevas tvērienu... tvērumu normas izpratnē saprotat? Vai tas ir attiecināms uz šīm apstrīdētajām normām?

D. Brūklītis.

Es detaļās noteikti nevarēšu komentēt pašu nodevas, tā teikt, pareizību vai nepareizību. Es varu tikai komentēt to, ka šobrīd noteikti viennozīmīgi ir skaidrs, ka nodeva nav raksturīga Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, ietvert šo Patērētāju aizsardzības likumā. Nu, šī mums pirmā pieredze, ka kaut kas tāds tiek likts. Bet, protams, runa ir par patērētājiem un viņu atbalstu. Varbūt arī viņš tur iederas.

Bet komentēt pašu normu, vai viņa ir pareiza vai nepareiza, vai viņa atbilst kopējam konceptam, kādām jābūt nodevām... tur droši vien mani Finanšu ministrijas kolēģi varētu labāk nokomentēt. Paldies.

J. Juriss.

Jā, paldies par atbildi.

Vēl viens jautājums saistībā. Varbūt jums ir zināms kāds pētījums, ja tāds ir bijis, attiecīgi apstrīdēto normu darbības laikā vai pēc darbības laikā, vai tām bija kaut kāda ietekme uz tautsaimniecību kopumā?

D. Brūklītis.

Manā rīcībā katrā ziņā pētījumu nav. To, ko varam... mēs esam prasījuši mūsu analītiskajiem dienestam, ir neliels... protams, ņemot vērā, ka šīs te... nu, no šīs nodevas daļa, tā teikt, maksājuma, tika atskaitīta atpakaļ pašiem patērētājiem... noteikti tas palika... šī te nauda palika patērētāju rīcībā un tā palika ekonomikā. Nu, tādā ziņā, kad ikdienas tēriņu izmantošanai. Bet man sīkāku datu par to, cik lielā mērā tas ietekmē pašu ekonomiku, man nav.

I. Kucina.

Paldies, es paturpināšu ar jautājumiem.

Mums ir trešā tiesas sēde šonedēļ un mēs daudz diskutējam arī par apstrīdētās normas leģitīmo mērķi.

Sakiet, lūdzu, kā Ekonomikas ministrija izprot apstrīdētās normas leģitīmo mērķi?

D. Brūklītis.

Ekonomikas ministrijas ieskatā leģitīmais mērķis bija panākt šo te palīdzību grūtībās nonākušajiem patērētājiem saistībā ar viņu hipotekārā kredīta maksājumiem.

I. Kucina.

Labi.

Un tad nākamais jautājums. Ja mērķis ir palīdzēt grūtībās nonākušajiem, par sliekšni runājot, jūsuprāt, tie, kas neietilpst grupā, kurai tika sniegts atbalsts, viņi var nenonākt grūtībās, proti, sliekšņa summa, kas ir virs 250 tūkstošiem eiro?

D. Brūklītis.

Mūsu ieskatā viņi var nonākt grūtībās. Kā jau minējām, tā sākotnējā versija par DSTI, protams, būtu mērķētāks atbalsts, jo viņš būtu tendēts uz to, ka sniegtu atbalstu tiešām kuriem ir grūtības. Šajā gadījumā šī te likumdevēja pieceja bija plašāka, lai palīdzētu visiem patērētājiem. Tā kā noteikti, ja būtu cits variants... bet nu šobrīd tās ir spekulācijas, kāds varētu būt bijis alternatīvs variants, bet... Jā, noteikti, ja runājam, ka varēja būt savādāk.

I. Kucina.

Paldies.

Un saki, lūdzu, diskusijās Saeimā, Ekonomikas ministrija, kuru no variantiem tad atbalstīja? To šaurāko, kur tiktu piemērots DSTI, vai tomēr ir bijis atbalsts konkrēti šim regulējumam?

D. Brūklītis.

Mūsu atbalsts īsti netika prasīts, vai mēs atbalstām vai neatbalstām.

I. Kucina.

Jūsu tad... Jūsu viedoklis vispār Saeimā netika jautāts ne rakstveidā, ne arī mutvārdos. Jūs nepiedalījāties šajās diskusijās?

D. Brūklītis.

Nē, sēdēs mēs piedalījāties, bet neviens jautājums netika uzdots, arī rakstveidā jautājumi netika prasīti.

I. Kucina.

Labi.

Un kāda būtu, ja varu jautāt, jūsu pozīcija? Vai alternatīva, kas tika piedāvāta no Latvijas Bankas puses, sasniegtu mērķi palīdzēt trūcīgajiem, tā teikt, grūtībās nonākušajiem, vai tomēr tas piedāvājums, kas ir plašāks, konkrēti, šajā apstrīdētajā normā, atbilst tai situācijai, kas būtu nepieciešama, kas būtu risināma Latvijā konkrētajā gadījumā un sabiedrības labklājību nodrošinot. Paldies.

D. Brūklītis.

Droši vien, ka jā, bet tās būtu spekulācijas šobrīd, kurš variants būtu labāks.

Protams, ja paskatās uz tām piedāvātajām normām, tad ir skaidrs, ka mērķētāks noteikti būtu šis DSTI variants, jo tiešām palīdzētu tiem, kam ir vislielākās grūtības. Bet tā Saeimas izšķiršanās šajā gadījumā bija par plašāku pēc iespējas atbalsta un visiem, jo protams, ka šie te procenti ietekmē visus – varbūt kādu vairāk vai kādu mazāk, bet taisni likumdevēja izvēle bija taisni iet šo te ceļu, kas ir, mēģināt sniegt pēc iespējas lielāku atbalstu visiem kredītņēmējiem.

I. Kucina.

Labi. Liels paldies.

Turpināsim ar jautājumiem. SEB bankas pārstāvji, vai būs jautājumi, lūdzu.

L. Liepa.

Godātā tiesa, liels paldies.

Jā, viens precizējošs jautājums tikai. Tātad mēs secinām no jūsu iesnieguma vai atbildes Satversmes tiesai, tas datēts ar 1. novembri 2024. gadā, un ir lietas 2. sējuma 72. lappusē. Jūs norādāt statistikas datus, kas, manuprāt, ir ārkārtīgi svarīgi. Jūs rādāt, ka... es citēju, „tikai 5,5% no atbalsta saņēmējiem ir ar gada vidējiem ienākumiem līdz 10 tūkstošiem eiro gadā, kas tikai nedaudz pārsniedz valstī noteiktās minimālās algas robežas gadā”. Tātad sanāk tā, ka nu lielākā daļa no šī palīdzības maksājuma ir aizgājusi cilvēkiem, kuriem... un to mēs redzam no citiem materiāliem, Latvijas Bankas, Finanšu nozares asociācijas datiem, ka faktiski kredītu atmaksas problēmas tai laikā nebija vērojamas un arī prognozes to nerādīja. Tātad atbalsts, kas būtu visādi citādi adresējams tiem, kuri cieš no inflācijas un patēriņa cenu pieauguma kāpuma, trāpīja tiem vai tika dots tiem, kuriem to nebija nepieciešams saņemt.

Vai jūs piekristu manam šādam secinājumam?

D. Brūklītis.

Tas ir grūti vērtējams, protams – kam vajadzēja, kam nevajadzēja, vai vajag visiem, vai vajag mērķētāk. Šī ir tāda politiskā izšķiršanās, cik lielā mērā valsts grib nākt pretī, tā teikt, saviem iedzīvotājiem. Nu, tas ir tāds ļoti, ļoti vērtējams jautājums.

L. Liepa.

Liels paldies.

Tajā pat laikā šajā pašā atzinumā, burtiski rindkopu tālāk, jūs iesakāt... jūs pamānāt to, ko mēs arī šajā procesā esam nu jau trešajā dienā, divas dienas jau skatījuši un sapratuši, ka ir diezgan liela atšķirība, konkrēti, ir runa par vairāk nekā 19 miljoniem tai summai, ko nodevās savāc un samaksā palīdzībā. Par šo summu ministrija kā saka, jau toreiz acīmredzot prognozējot... no savas puses iesaka, Ekonomikas ministrijas ieteikums, es jums citēju, nevis jūs, bet Valanta kungu... „būtu izmantot šos līdzekļus zemo un vidēji zemo ienākumu mājāsaimniecību atbalstam”. Tātad es secinu, ka jūs ieteiktu mērķtiecīgāk izmantot šos naudas līdzekļus.

D. Brūklītis.

Jā. Ja mēs tā esam norādījuši un Valanta kungs to ir apstiprinājis, tad...

L. Liepa.

Liels paldies jums, jā.

Tātad es saprotu, ka tie 19 miljoni, kurus gan jūsu kolēģi no Finanšu ministrijas teica, ka tie esot izmantoti jau budžeta deficīta segšanai, būtu varējuši tiešām kalpot mērķim, kas bija nepieciešams 2023. gadā...

I. Kucina.

Jā, paldies, atbilde ir saņemta.

L. Liepa.

Liels paldies. Mums šobrīd vairs nav jautājumu.

I. Kucina.

Paldies SEB bankas pārstāvim.

Turpināsim ar Saeimas pārstāvja jautājumiem. Lūdzu!

R. Neilands.

Man būs viens jautājums.

Vakar mums ekonomiste Līga Leitāne, sniedzot paskaidrojumus, teica, ka 250 tūkstoši eiro sliekšnis neesot ekonomiski pamatots. Arī es viņai uzdevu precizējošu jautājumu, vai Saeimas izvēlētais šis sliekšnis, par pamatu ņemot vērā nekustamā īpašuma tirgus vērtības Rīgā, Rīgas rajonā, arī citur Latvijā, nevar būt ekonomiski pamatots kritērijs.

Un līdz ar to man ir jautājums, vai šis pētījums, šis īpašuma vērtības var Ekonomikas ministrijas ieskatā, ir ekonomisks kritērijs, respektīvi, ekonomikas teorijā balstīts kritērijs?

D. Brūklītis.

Man liekas, kā jau minēju, jā, nu, protams, kritērijs viņš var būt. Es arī pieminēja, ka 250 tūkstoši... ja ir tiešām vēlme mērķētāk nošķirt šīs grupas, kurām sniegt atbalstu, tad noteikti viņu varēja izmantot, šos 250 tūkstošus... kā jau es minēju, vienkārši normas nav tiešā veidā saistītas pašas... šis te 250 ar mērķi, kas ir... nu, tā teikt nevarētu apstrīdēt un normu pamatot ar šiem Ministru kabineta noteikumiem. Bet kā kritērijs... un ņemot vērā līdzības arī kādas pastāv vienā un otrā atbalstā, protams, ir tas, kad novilkt kaut kādu robežu var un neviens arī likumdevējam neliedz vēl kaut kādu robežu novilkt. Jautājums ir tikai par šīs te robežas, tā teikt, izvērtēto pamatotību.

I. Kucina.

Paldies.

Paldies, Brūklīša kungs, par piedalīšanos tiesas sēdē un viedokļa paušanu. Novēlēsim jums jauku dienu.

Pirms turpināt ar tiesībsarga pārstāvi, vaicāšu Saeimai, vai būsiet saņēmis dokumentus?

R. Neilands.

Jā, esmu saņēmis. Vis kārtībā. Paldies.

I. Kucina.

Tātad rakstveida paskaidrojums, ko esam saņēmuši no personām S un T, pievienojam lietas materiāliem.

Turpināsim ar tiesībsarga pārstāves uzklaušīšanu.

Tātad piedalīsies Tiesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas juridiskā padomniece Ilona Lošaka. Lūdzu, vārds jums.

I. Lošaka.

Labdien, godātā tiesa, godātie pušu pārstāvji.

Tiesībsargs tika pieaicināts sniegt viedokli lietā, kas ierosināta uz divu fizisko personu pieteikuma. Līdz ar to sniegsim viedokli par šo lietu tieši.

Tātad šajā lietā tas galvenais jautājums ir par to, vai likumdevēja noteiktais kritērijs – atbalsts šīs kompensācijas saņemšanai 250 tūkstoši eiro – nodrošina tiesiskās vienlīdzības principa ievērošanu hipotekārā kredīta saņēmēju vidū. Proti, likumdevējs ir pieņēmis, ka hipotekārā kredīta ņēmēji ir iedalāmi divās grupās nosacīti, tātad tie, kuru nekustamā... hipotekārā kredīta atlikums uz noteiktu datumu ir līdz 250 tūkstošiem eiro un tie, kuriem pārsniedz. Tātad principā ir ņemts tāds galvenais apsvērums – nekustamā īpašuma vērtība, kas nosaka hipotekārā kredīta ņēmēju materiālo stāvokli. Un tātad tie, kuriem šis hipotekārā kredīta atlikums pārsniedz 250 tūkstošus eiro, tie tiek pieņemti kā tāda pati, pati turīgākā sabiedrības grupa, kurai atbalsts no valsts puses šajā gadījumā nebūtu sniedzams, jo viņiem tas nav vajadzīgs. Tā tiek pieņemts.

Vienlaikus, ja mēs skatāmies uz šīs normas kopumā... Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta mērķi, uz šīs kompensācijas mērķi, tas ir, sniegt atbalstu, tā likumdevējs vairākas reizes norādījis, sniegt atbalstu tiem iedzīvotājiem, kas ir hipotekārā kredīta ņēmēji un vienlaikus kuriem šis atbalsts ir ārkārtīgi nepieciešams, jo EURIBOR likmes kāpums tos ir ietekmējis visvairāk – tātad ir radušās zināmas grūtības gan kredītsaistību izpildē, gan, iespējams, arī grūtības segt citas saistības. Jo likumdevējs ir pareizi norādījis, mūsu hipotekārā kredīta ņēmēji, mūsu iedzīvotāji, ir ļoti disciplinēti un cenšas pirmām kārtām segt savas saistības pret kredītiestādēm un pat ja tas pasliktina viņu materiālo stāvokli, viņi nepieiet šim jautājumam tā viegli un tiešām maksā. Un tas, kas paliek pāri, tas varbūt pat nepietiekami, iespējams, lai nosegtu, piemēram, izdevumus par veselības aprūpi, kas ir ārkārtīgi liela, lai nosegtu izdevumus par bērnu izglītību un dažnedažādus citus, kādi vien personai ir, nerunājot jau par komunāliem izdevumiem un tā tālāk.

Un šajā gadījumā tāds rodas jautājums, vai šis limits tik tiešām tā nodala tos, kam palīdzību nevajag, no tiem, kam palīdzību vajag. Kā vienīgais kritērijs. Jo tiesībsarga ieskatā būtu saprātīgi, ja šis kritērijs būtu noteikts kopā ar kādiem citiem kritērijiem, piemēram, ja atbalsts tiktu sniegts iedzīvotājiem, kuriem tas ir vienīgais nekustamais īpašums, vai tiem, kuriem ir aizgādībā, aprūpē nepilngadīgas personas, personas

ar invaliditāti... Nu, tur varēja... Likumdevējs arī par to diskutēja un kāpēc netika tie pārējie kritēriji iekļauti. Nu, kā administrēšanas grūtības jau vairākkārt pieminētas šeit tās ir. Nu, grūti spriest, šobrīd tiesībsargs to nav vērtējusi, vai tās administrēšanas grūtības tik tiešām bija, vai šo informāciju varēja iesniegt vai nevarēja. Paļausimies uz likumdevēja izvēli. Bet palicis ir tikai šis vienīgais kritērijs.

Un tas īsti tiesībsarga ieskatā, nu, nepārliecina, ka tik tiešām ir tagad mums divas dažādas tādas šo tiesisko subjektu grupas, pret kurām būtu piemērojama atšķirīga attieksme. Jo, kas ir vienojošās pazīmes visiem hipotekārā kredīta ņēmējam, tas ir... pats par sevi, šīs te uzņemtās saistības, to raksturs, tas, ka saistību neizpildes gadījumā iestājas risks zaudēt nekustamo īpašumu, tas ir arī... nu tās ir ievērojami maksājumi, diezgan ievērojami, protams, tie atšķiras, visiem ir atšķirīgi dažādi, bet mēs saprotam, ja ķīlas nodrošinājums ir nekustamais īpašums, tad tā summa tomēr būs vairāk vai mazāk ievērojama. Tas ir arī tas, ka visi hipotekārā kredīta ņēmēji, piesakoties kredītam, viņiem, pirmkārt, pienākums apzināties uzņemto saistību rakstura nopietnību, iespējamās sekas un arī tas, ka kredītiestādes, pirms piešķirt aizdevumu, arī izvērtē šo kredītņēmēju spēju atmaksāt aizdevumu. Respektīvi, visi, gan tie, kuriem tas aizdevums ir lielāks vai mazāks, viņiem visiem ir vienāds pienākums apzināties savas uzņemtās saistības, un arī tie iziet šo filtru, respektīvi, nevarētu tā apgalvot tiesībsarga ieskatā, ka, lūk, viena kategorija, tie, kas iegādājušies nosacīti dārgāko nekustamo īpašumu, tie ir ļoti vieglprātīgi piegājuši, uzņēmušies saistības brīdī, kad bija EURIBOR likmes, jau kāpušas, jo tas arī nav pierādīts. Tas nav absolūti pierādīts, jo šīs te saistību uzņemšanās brīdis nav šeit norādīts. Šeit ir tikai tas brīdis, līdz kuram saistības ir uzņemtas.

Un līdz ar to tad paliek jautājums tas galvenais, kas tiesībsargam radās... Jā, varbūt nolūks bija labs, bet šis risinājums īsti nesasniedz to leģitīmo mērķi. Līdz ar to, iedalot šīs divas... izdalot šīs divas personu kategorijas, tās atšķirīgās attieksmes pamatojums, nu, nevarētu būt tas leģitīmais mērķis, sniegt atbalstu tiem, kam visvairāk ir nepieciešams. Jo, ja mēs ņemtu, kas, protams, es saprotu, tas droši vien nebūtu iespējams, bet, ja mēs ņemtu tagad un katru aplūkotu. Cik mēs redzētu no tiem, kas ir saņēmuši kompensāciju tādu, kas tiešām atradās tajā brīdī situācijā, kad bija nepieciešams atbalsts, un savukārt no tiem, protams, viņu ir absolūtais mazākums, kas nesaņēma kompensāciju, bet mēs nevaram arī izslēgt, ka šo cilvēku vidū bija tādi, kam situācija mainījās, jo cilvēki mēdz zaudēt darbu, mēdz ienākt jauni ģimenes locekļi, mēdz būt slimības, dažnedažādi sociālekonomiskie apstākļi mēdz notikt. Un tā robežšķirtne, kā pareizi līdz šim jau ir norādījuši citi kolēģi, protams, visi hipotekārā kredīta ņēmēji vairāk vai mazāk varētu tikt uzskatīti par vidusšķiru, vidusslāni. Jā, tie nav pati trūcīgākā iedzīvotāju daļa.

Un, protams, likumdevēja mērķis, sniedzot šo konkrēto atbalstu, arī nebija sniegt atbalstu vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem, bet sniegt atbalstu no visiem

kredītņēmējiem, tiem, kam visvairāk tas ir vajadzīgs. To likumdevējs arī vairākas reizes ir norādījis.

Un līdz ar to tiesībsarga ieskatā tomēr šis te limits nepalīdz sasniegt leģitīmo mērķi, kādu to likumdevējs ir nodefinējis, un līdz ar to šī atšķirīgā attieksme pret divām kredītņēmēju grupām, nu, nav... nevar būt pamatota ar tādu leģitīmo mērķi.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, jautājums ir tāds. Vai jūs... Nevērtēsim tagad grupas. Jūs norādījāt konkrētas pazīmes, kas vieno šīs grupas. Bet, sakiet, lūdzu, vai kopumā jūs atbalstāt ja varat atbildēt... attiecīgi apstrīdētās normas mērķi palīdzēt, atbalstīt sabiedrības labklājību tieši šajā griezumā, kā apstrīdētajā normā mēs runājam. Vai ir bijis iespējams, jūsuprāt, citādāk to atbalstu sniegt un pastāvētu kādas citas alternatīvas, kas sasniegtu tādā pašā kvalitātē šo mērķi? Paldies.

I. Lošaka.

Jā, paldies par jautājumu.

Atbalstu tiesībsargs noteikti ir atbalstījis un arī aicinājis likumdevēju pievērst uzmanību šai problēmai – EURIBOR likmju kāpumam, jo tiesībsargs arī regulāri saņem signālus no iedzīvotājiem. Tas bija arī ar elektroenerģijas cenu kāpumu, kad iedzīvotāji vērsās pie tiesībsarga un norādīja uz zināmām grūtībām. Un arī šoreiz. Un tiesībsargs ir aicinājis likumdevēju pievērsties šim jautājumam un to risināt, bet tiesībsarga ieskatā samērīgāks risinājums un arī varbūt tāds ekonomiskāks un pārdomātāks būtu, ja likumdevējs tomēr mēģinātu noteikt grupas, kurām visvairāk šis atbalsts ir nepieciešams. Kā... nu es jau iepriekš norādīja, tās būtu vairākas grupas iespējams izdalīt. Vai arī, piemēram, risināt to tādējādi, ka noteikt, ka iedzīvotāji vērsas ar pieteikumiem, jo, mūsuprāt, tomēr hipotekārā kredītaņēmēji ir tā sabiedrības grupa, kas var šāda veida administratīvo slogu panest, teiksim, uzrakstīt pieteikumu, nopamatot savas vajadzības, nopamatot, kādēļ ir nepieciešams atbalsts. Tā nav pati neaizsargātākā sabiedrības grupa, kuriem, iespējams, būtu atbalsts sniedzams jau proaktīvi, jau valstij, teiksim tā, neuzliekot vēl papildu pienākumus.

Nu, šīs ir tikai dažas idejas, kas varētu tikt piemērotas. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Vēl jautājums. Sakiet, lūdzu, mums arī ir diskusijas par to un rakstveida dokumentos, materiālos mums ir dažādi viedokļi par normas skaidrību.

Kā tiesībsarga pārstāve šodien jūs varat, teiksim, paust viedokli – vai norma ir pietiekoši skaidra, vai tomēr nav, jūsuprāt? Paldies.

I. Lošaka.

Jā, es sekoju līdzi arī diskusijām un es sapratu, ka nav, jo piemērotājam nav īsti skaidrs, kā piemērot un te ir dažnedažādi viedokļi arī no normas autoru puses. Un mums, piemēram, nav arī šobrīd, nav skaidrs, kā tad īsti ir, vai atbalsts sniedzams tikai gadījumā, ja hipotekārais kredīts ir ņemts nekustamā īpašuma iegādei vai būvniecībai, vai arī tas ir ņemts, lai nodrošinātu kādu citu aizdevumu. Nu, nav, nav tādas simtprocentīgas pārliecības par normas skaidrību. Un to var izsecināt no tā, kas ir dzirdēts šeit.

I. Kucina.

Paldies.

Un vēl viens precizējošs jautājums. Vai tiesībsargs bija saņēmis kādas sūdzības pēc šīs normas spēkā stāšanās tieši periodā, kas bija līdz darbu... beidza savu darbību norma?

I. Lošaka.

Jā, bija vairāki iesniegumi. Un tieši cilvēki bija, teiksim tā, neizpratnē par šo 250 tūkstošu sliekšni.

Bet, jā... tagad jau uz šo sēdi papētot jau detalizētāk normas izstrādes dokumentus, likumdevēja argumentāciju, nu atkal atgriežoties pie iepriekš jau minētā, varbūt šim sliekšnim arī būtu bijusi vērtība un pamatojums, bet diemžēl tad tam būtu jānotiek citādāk, tur būtu jābūt papildus kritērijiem, vai būtu jābūt veiktam kaut kādam tiešām ekonomiskam finanšu aprēķinam, kāpēc tieši 250 tūkstoši.

Tā kā tiesībsargs, izskatot šos iesniegumus... nu, teiksim tā, mēs arī priecājamies piedalīties šajā sēdē, jo, izskatot šos iesniegumus, tiešām radās šaubas, jo sākumā ideja ļoti laba un tiesībsargs uz to skatījās ļoti pozitīvi, nu, joprojām skatās pozitīvi, protams, ka atbalsts ir sniedzams, bet šis izpildījums... Jā, diemžēl, nu, diemžēl ir tur neskaidrības un varēja būt kvalitatīvāks, jā.

I. Kucina.

Paldies.

Jurisa kungs, jautājumi, lūdzu.

J. Juriss.

Paldies.

Kā reiz par izpildījumu, tie pēdējie vārdi jūsu... jā, daudz jau te tika dzirdēts par to, ka tās pamata mērķis faktiski bija fokusēts uz tādu pēc iespējas plašāku personu loku, faktiski mērķējot uz vidusslāni. Un jūs jau arī tagad teicāt, ka būtu labi tā kā fokusēt, kalibrēt precīzāk, ja.

Sakiet, lūdzu, kā jums šķiet, ja mēs runājam par to vidusslāni un īpaši tikai par tām personām, kurām tad ir tās kredītsaistības ar noteiktu atlikumu... Jūsu ieskatā

varēja vēl vairāk un precizēt, kalibrēt un noteikt. Kas tad būtu tie kritēriji tiem, kam ir pāri atlikums, piemēram, 100 tūkstoši, es nezinu 150... kā mēs viņus tad varētu kalibrēt? Tas ir viens jautājums.

Un otrs. Vai tas neradītu atkal papildus kaut kādu slogu valstij, lai pārāk lielu detalizāciju šajā te kalibrēšanā noteiktu?

I. Lošaka.

Jā, paldies par jautājumu.

Kalibrējot, tiesībsarga ieskatā, būtu jāpievēršas tiešām tām grupām, kurām EURIBOR cenu kāpums radīja reāli lielākas izmaksas, vai varētu prezumēt, ka radīja. Piemēram, es pieminēju tādu kritēriju kā daudzbērnu ģimenes. Nu, parasti šīs grupas arī saņem valsts atbalstu ekonomiski sarežģītos apstākļos, jo ir skaidrs, jo vairāk ģimenē apgādājamo, jo ir grūtāk, teiksim. Kaut vai šis viens kritērijs. Un šis... nu, grūti šobrīd spriest, kā tas būtu praksē to administrēt, par to tiesībsargs neņem spriest, jo nav to vērtējis. Bet tas vismaz ir tāds skaidrāks kritērijs, kas varbūt neprasa ļoti detalizētu finanšu analīzi tagad katra kredītņēmēja. Nu, skaidrs, mēs varam pieņemt – jo vairāk apgādājamo, jo grūtāk – tas tā elementāri.

Tas mērķis sniegt atbalstu pēc iespējas plašākam kredītņēmēju lokam, nu, tiesībsarga ieskatā, nav gluži samērīgi sniegt atbalstu personām, kurām tas nav nepieciešams. Varbūt nekustamais īpašums ir iegādāts, ir iegādājusies viena persona, salīdzinoši dārgu nekustamo īpašumu, pieņemsim, viņai tas kredīta atlikums ir 240 tūkstoši uz to brīdi, bet viņa tur dzīvo viena tādā elitārā nekustamajā īpašumā. Nu tiesībsarga ieskatā nav īsti pamatots, kāpēc šādām personām, piemēram, tas būtu nepieciešams šis atbalsts. Varbūt arī būtu. Bet, salīdzinot ar tiem, kam tas patiešām ir vajadzīgs, tad nē. Jo likumdevējs ir atsaucies arī uz sociāli atbildīgas valsts principu. Tad šajā gadījumā sociāli atbildīgas valsts princips pagēr, ka likumdevējs iesaistās attiecībās, kurās cieš vājākais vai kurās ir jānovērš kāda disproporcija sabiedrībā, ekonomiskā, sociālā disproporcija ja kur... kur, jā, kur varbūt kāda sabiedrības grupa iedzīvojas uz citas rēķina. Bet tas ir jāskatās kontekstā. Šeit tomēr ir arī tas Eiropas Centrālās bankas noteiktais mērķis mazināt... mazināt inflāciju ar šo EURIBOR likmes kāpumu un tad, ja likumdevējs izvēlas tādu risinājumu, kas pilnībā neņem vērā Eiropas Centrālās bankas mērķi, tas arī nebūtu gluži samērīgi. Tātad valsts var sniegt atbalstu saviem iedzīvotājiem arī šajā situācijā, bet tad tiem, kuriem tas ir nepieciešams.

J. Juriss.

Man tāds papildu jautājums.

Sakiet, lūdzu, šis tad apstrīdēto normu ietvaros jūsu redzējums. Vai likumdevējam bija jāņem vērā arī to, ka atsevišķām grupām valstī pastāv arī citi kompensējošie mehānismi, izņemot šo, un tad jāizsver, šo grupu, kā saka, kalibrējot, nosakot precīzāk,

ņemot vērā arī to, ka citām grupām ir jau citi kompensējošie mehānismi. Vai tas ir apstākļi, ko neņem vērā vai nē, jūsuprāt?

I. Lošaka.

Jā, es teiktu, iespējams, ka, jā. Bet tas... nu, jā, tas varētu radīt tādas tiešām nopietnas administrēšanas administrēšanas grūtības. Varbūt tā regulējuma izstrāde būtu krietni iekavējusies, jā. Jo jāskatās patiesi, kādā situācijā atradās šīs personas un vai šis atbalsts bija nepieciešams, vai varbūt, saņemot citus kompensējošos mehānismus, tad tā ietekme nebija tik liela.

J. Juriss.

Jā, jūs pati, kā saka, savā paskaidrojumā šobrīd arī norādījāt, pieminējāt ECB to kopējo politiku. Sakiet, lūdzu, vai jūsuprāt, tad šī ekonomiski finansiālā situācija visām dalībvalstīm bija vienāda, nosakot ECB politiku attiecībā uz EURIBOR likmes pieaugumu? Vai tomēr katrā dalībvalstī tā bija atšķirīga? Un vai dalībvalsts līdz ar to bija tiesīga noteikt atbilstošu kompensējošu mehānismu jūsu ieskatā?

I. Lošaka.

Jā, protams, situācijas dalībvalstīs atšķiras, tas ir skaidrs. Un dalībvalsts, ja novēro savu iedzīvotāju vidū ekonomiskās problēmas, iespējamo ekonomisko lejupslīdi, protams, var sniegt šos atbalsta pasākumus. Arī ECB politika to neaizliedz, kā kolēģi jau iepriekš ir norādījuši. Vienlaikus tam ir jābūt mērķētam atbalstam. Uz to ECB arī savā atzinumā ir norādījusi, ka atbalstu var sniegt, bet tam ir jābūt mērķētam.

J. Juriss.

Vēl viens tāds papildu jautājums.

Jūs minējāt, ka pie tiesībsarga bija vērsušās vairākas personas. Mēs dzirdējām tiesas sēdes laikā to, ka 16 tūkstoši paraksti tika savākti attiecībā uz šo problemātiku un likumdevējam, kā saka, adresēta šīs sāpe cilvēku.

Sakiet, lūdzu, vai jums ir kaut kādi statistiskie dati, izpratne par to, cik daudz pie tiesībsarga bija vērsušies cilvēki šajā jautājumā?

I. Lošaka.

Jā, paldies par jautājumu.

Nu, pie tiesībsarga tiešām bija tikai daži cilvēki vērsušies. Tiesībsargs vispār saņem iesniegumus daudz, bet ļoti dažādus, un šajā konkrētajā jautājumā to nebija ļoti daudz.

I. Kucina.

Paldies, turpināsim. Briedes kundze, lūdzu.

J. Briede.

Jā, paldies.

Mana iepriekšējā darba pieredze administratīvajā tiesā rāda, ka arī sociālo palstu administrēšana bieži vien ir tāda ļoti laikietilpīga un sarežģīta.

Bet šo atbalstu likumdevējs ir noteicis kā nodevu, ko aprēķina pati banka. Un vai tiešām tiesībsargs domā, ka tagad to... nu, katra individuālā gadījuma izsvēršana, bankām šo te nodevu, nu tā kā maksājot, vai tas nebūtu pārāk liels tomēr tas administratīvais slogs?

I. Lošaka.

Jā, paldies par jautājumu.

Tieši no nodevas aspekta, ja... no šī administrēšanas aspekta tiesībsargs nav vērtējis. Varētu teikt, ja kritēriji likumā būtu detalizētāki, iespējams, tas jau sākotnēji izslēgtu jau kaut kāda daļu pieteicēju un tad beigās tā administrēšana nebūtu tik liela, bet tas ir tāds pieņēmums. Tiesībsargs to tā nav vērtējis ļoti detalizēti.

I. Kucina.

Paldies. Turpināsim ar jautājumiem.

Jautāšu SEB bankas pārstāvjiem. Vai būs kāds jautājums no jūsu puses?

M. Šķiņķis.

Mums nebūs neviens jautājums.

I. Kucina.

Paldies.

Saeimas pārstāvi, vai būs jautājumi?

R. Neilands.

Jā, man viens ļoti precīzs un īstenībā ļoti fundamentāls jautājums.

Ir pilnīgi skaidra tiesībsarga nostāja attiecībā uz fizisko personu pieteikumu attiecībā uz sliksni, bet vai tiesībsarga ieskatā vispār šis atbalsts bija nepieciešams vai nebija nepieciešams?

I. Lošaka.

Vispār atbalsts bija nepieciešams, to tiesībsargs arī norādīja, aicināja likumdevēju izvērtēt un tām grupām un tiem iedzīvotājiem, kas ir cietuši EURIBOR likmes kāpuma rezultātā, sniegt atbalstu, kā tiesībsargs vienmēr aicina gadījumos, kad ir kādu izmaksu kāpums... tiesībsargs aicina likumdevēju pievērst tam uzmanību un sniegt tiem, kam tas ir nepieciešams.

R. Neilands.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies, teikšu jums arī tiesas vārdā par piedalīšanos tiesas sēdē un novēlēsim arī jums jauku dienu.

Turpināsim uzklaut pieaicinātās personas.

Lūdzu, vārds biedrības „Latvijas Kredītņēmēju asociācija” pārstāvim... piedošanu, biedrības „Finanšu nozares asociācija” pārstāvim – Juridiskais padomnieks, zvērināts advokāts Edgars Pastars sniegs mums viedokli. Lūdzu!

E. Pastars.

Labdien, godātā tiesa!

Asociācija ir sniegusi savu viedokli rakstveidā, es viņu noteikti neatkārtosu.

Sniegšu vairāk komentārus par to, ko es vairāku dienu garumā šeit dzirdēju, arī references uz asociāciju – gan labākas, gan arī ar jautājuma zīmēm – tad to arī mēģināšu paskaidrot.

Pirms es varbūt sāku izstāstīt savu pozīciju un arī šos papildu jautājumus, man ir divas piezīmes, ko es gribēju piebilst.

Pirmkārt, šeit arī pieteicēju pusē ir kolēģis, mans advokātu biroja partneris Lauris Liepa. Mēs nereti esam bijuši šādās pozīcijās, un paldies tiesai, ka vairāk esat devuši priekšroku manam viedoklim nekā kolēģa viedoklim spriedumos. Tas ir viens jautājums. Tā kā tur, es domāju, mēs vienmēr esam bijuši objektīvi un spējuši paskaidrot savus argumentus.

Un otrā lieta, ka arī asociācijai ir dubulta loma, jeb divkārtīga loma šajā procesā. Mēs varbūt bijām kā interešu pārstāvības organizācija, kas iebilda pret šādas nodevas pieņemšanu, bet pēc tam, kad viņa bija pieņemta, faktiski manā personā bija darbs, lai koordinētu valsts iestāžu un arī banku darbu tā, lai šī nodeva tiktu iekasēta un arī samaksāta kompensācija konkrētajiem kredītņēmējiem. Līdz ar to arī kādreiz varbūt... nu, šīs ir divas funkcijas, kuras es mēģinu savā pusē nodalīt, kas nav diezgan vienkārši – iebilst un pēc tam to īstenot, bet dzīvē tā gadās.

Ja mēs runājam par ietvaru kopumā, tad arī kā asociācija norādīja savā rakstveida pozīcijā, nav šaubu, ka likumdevējs kopumā drīkst paredzēt dažādus atbalsta mehānismus patērētājiem, it īpaši mājokļu jautājumos. Jautājums, vai to nosaka dati, ka tāda nepieciešamība ir, un jautājums, kā tas tiek noteikts, pēc kādiem nosacījumiem un kad. Es to nosacīti varētu salīdzināt ar tādu kā seismogrāfu, vai mēs jūtam, ka zemes-trīce tuvosies. Tātad, bankām ir savi seismogrāfi, tā var teikt, viņi skatās, vai klienti kavē, kaut vai nedaudz, dažas dienas vai ilgāk, vai zvanu centros jautājumi par to, ka man varbūt ir kādas problēmas. Varbūt karšu darījumu apjomi sāk krist klientu pusē,

redzam, ka pirktspēja zūd, kontos uzkrājums sāk mazināties. Nu, ir dažāda veida pazīmes, ko mēs skatāmies bezdarbs aug, piemēram, vai ne, IKP krīt.

Šajā reizē bankas neko no tā visa savā pusē neredzēja. Vienlaikus mēs redzējām, ka Saeimas pusē šis seismogrāfs rādīja, ka jau būs tūlīt 9 ballu stipra zemestrīce. Bet mēs nevarējām saprast, no kuriem datiem viņa šādus secinājumus izdara un kas ir tas... kāpēc Saeima ir nonākusi pie secinājuma, ka ir nepieciešams pabalsts tik plašā apmērā. To mēs nesaprotam arī joprojām. Mums drīzāk liekas, tas bija vairāk politisks pasākums nekā faktos balstīts, jo mēs šādu vajadzību pēc datiem neredzējām. Mēs nevarām izslēgt, ka biju daļa klientu, kam bija vajadzīga palīdzība, un augustā bankas arī noteica speciālu programmu un skaidrojumu, kā rīkoties, ja ir problēmas. Un to sadalīja divās daļās: neproblemātiskie klienti un problemātiskie. Neproblemātiskie varēja rakstīt iesniegumu, lūgt samazināt procentu likmi uz visu līguma darbības periodu un ļoti daudzi to arī izmantoja pēc tirgus principiem. Šī statistika ir pieejama un mūsu viedoklī ir norādīta. Un tie ir tūkstoš cilvēku jau no augusta, pirms šīs normas pieņemšanas. Un otrā daļa ir problemātiskie klienti. Un tur var redzēt, cik šādu klientu katrā bankā... bankās kopā, mēs katru banku neizdalījām, bankās kopā ir bijis, kuriem bija vajadzīga procentu kapitalizācija vai pamatsummas atlikšana, vai kādi citi pretimnākšanas pasākumi, jo nav jau tā, ka nav normatīvajos aktos paredzēti pretimnākšanas pasākumi kredītņēmējiem. Tādi ir paredzēti. Viņi vēlas tos izmantot, viņi arī ir pieejami. Patērētāju tiesību aizsardzības likumā paredzētais pasākums bija tāds vairāk neatkarīgi no tā, vai tev vajag, viņš tev ir pieejams.

Ja mēs runājam par kredīta ņēmējiem tās grūtības, kas šeit tiek lietots kā jēdziens, viņas arī ļoti dažādas. Vienam var grūtības būt tādēļ, ka viņš nevar turpināt finansēt savu esošo dzīvesveidu. Bija aptauja Lietuvā, kuru atsauces... kuras diemžēl nevarēju šobrīd atrast. Kur bija jautājums, ko jūs darāt EURIBOR pieauguma rezultātā. Nu, pārsvarā atsakāmies no restorāniem. Daži teica, ka no ceļošanas vairāk atteicās. Tā kā vieniem tās grūtības bija šādas.

Tāpat jāņem vērā, ka arī kredītņēmēji ir dažādi. Daži kompensācijās saņēma trīs centus... vidēji tur 160–180 eiro ceturksnī... trīs centi ceturksnī. Bet daļai, kas īpaši bija ņēmuši kredītus 2021.–2022. gadā, teiksim tā, Covid pīķī, ja tā var teikt, viņiem kredīti ir vismazāk amortizējušies. Viņi bija ņēmti uz likmju... uz negatīvo likmju pašu beigu ēras posmu, un viņiem tas bija visgrūtākais posms, jo parasti tās bija bieži vien mājas Pierīgā, kas nāca komplektā vēl ar divām automašīnām ģimenei arī ar EURIBOR likmi.

Tā kā tas bija tas kumulatīvais efekts bieži vien. Un līdz ar to arī tās grūtības katram bija atšķirīgas. Vienam sava dzīvesveida finansējuma turpināšanu, citam tās varēja būt arī tādas, ka bija grūti savilkt galus, ja tā var teikt. Un tad katrs bija jāskatās niansētāk.

Es tālāk runāšu par 250 tūkstošu eiro sliksni un arī datus mēs dažus iesniedzām tiesā iepriekš, jo mēs tai nebijām gatavojušies šai lietai, nebijām par viņu vispār domājuši. Man liekas, ka vismaz no pieredzes varu teikt, ka 250 tūkstoši eiro nav kritērijs tam, kur beidzās maksātspējas grūtības vai viņas sākas, vai sākas bagātuma vai trūcīguma sliksnis. 250 tūkstošu eiro klientu skaits ir tik nenozīmīgs. Es saskaitīju 290 šādus klientus varbūt un vēl daudzus tādus klientus, kuriem bija vairāki līgumi, kurus kopā summējot būtu pāri 250 tūkstošiem. Un arī tādus klientus, kuri apzināti atmaksāja ļoti nozīmīgu pamatsummas daļu, lai tikai tiktu zem šīs kompensācijas sliekšņa. Tā kā tas 250 tūkstošu sliksnis, nu, ja godīgi, es saprotu, ka viņu varēja ietvert, ka ir kaut kāda loģika tam varbūt valdības pusē, varbūt, ja es būtu rakstītājs valdības pusē, es tāpat to tur ierakstītu. Bet, ja godīgi jāsaka, es neredzu objektīvu... nu, no datiem es neredzu objektīvu pamatojumu, ko viņš... kādu diferenciāciju viņš veicina vai kādu bagāto cilvēku grupu izslēdz. Tiem būtu jābūt citiem kritērijiem. Pie tā es tikšu tālāk.

Ja mēs skatāmies uz likumdošanas procesu kopumā. Tad es sāksu ar likumdošanas procesu, mērķējumu un tad par atsevišķiem dažiem pamatjautājumiem.

Sāksu ar likumdošanas procesu. Neiešu tādā varbūt konstitucionāltiesiskā un juridiskā raksturojamā, jo par to jau abi dalībnieki ir izteikušies. Es vairāk no cilvēka, kam ir vairāk kā 20 gadu pieredze likumdošanas procesā, no sajūtu un vērtējumu viedokļa, ko es tur redzēju.

Nu, ja godīgi, tad tas bija pirmais tāds 20 gadu laikā process, ko es redzēju. Bieži vien ir bijis tā, ka nozares kaut kam nepiekrīt, negrib kaut ko maksāt. Tas ir normāli. Arī banku nozarei... nu, vienalga... nu, jebkurš iebilst pret nodokli vai nodevu. Tas nav stāsts par to. Bet veids, kā tas tika darīts. Mēs redzējām, ka tajā sēdē, kurā, piemēram, Latvijas Banka prezentē savu mērķēto finansējumu, kurā viens no... bijušais premjers teica, ka mums vispār varbūt nevajag to mērķējumu, viņš tikai tur 20 komats procenti būs. Kādas frakcijas vadītājs valdības izteicās, ka varbūt tomēr nav nemaz tik slikti tomēr to Latvijas Bankas prezidenta atbilstību amatam izvērtēt. Līdz ar to... nu, to var ierakstos dzirdēt. Nu, tās bija tādas lietas, kuras normāli likumdošanas procesā patur aiz ieraksta, tas nav publisks process, tā to nerunāt. Tāpat arī agresija. Es šo likumdošanas procesu raksturotu kā nemiņīgas agresijas lēkmes no atsevišķiem deputātiem, kurā pieaicinātās personas nebija drošas runāt, un tie ierēdņi, kas sākumā mēģināja kaut ko teikt pretī, es novērtēju viņa drošme par to, bet pēc tam viņi ātri salūza. Un tas arī traucē panākt labu risinājumu.

Arī nozarē bija tā, ka mēs rakstījām arī vairākus iesniegumus, pieņemsim, par sākotnējiem jautājumiem, nu kurš tad ir autors likumprojektam un kā ar ko runāt, jo ne jau ar deputātiem es runāšu par tehniskām detaļām. Uz šo informācijas pieprasījumu, kas tika iesniegts arī Atklātības likumā noteiktajā kārtībā, mums neviens pat neatbildēja.

Tāpat kā arī mēs iesniedzam 18. decembrī Saeimā iesniegumu ar skaidrojumu par jautājumiem, kuri šeit tika debatēti, pieņemsim, par to pašu mājoklim vai ne mājoklim kompensācija, ka kaut kas paliks pāri. Uz šo iesniegumu Saeima arī tā arī neatbildēja.

Ko es te gribu teikt. Tas likumdošanas process bija tāds, ka deputātu mērķis bija piespiest bankas rīkoties pašām, bet, manuprāt, viņi pārgrieza to vītņi, ja tā drīkst teikt, un beigās tas dialogs vispār neizveidojās. Līdz ar to arī kvalitatīvāks produkts netapa. Nu, ja tādā pavisam vienkāršā un sadzīvīskā veidā izskaidrojot, kā es vērtēju kā vērotājs ilggadējs likumdošanas procesu.

Manuprāt, tur kompromisam bija liela... vēl diezgan daudz vietas. Bet tas diemžēl īsti neizdevās. Jā, dokumentiem... vairāki bija anonīmi. Vēlāk gan Finanšu ministrija mēģināja glābt situāciju, rakstot šo redakciju, kas ir pieejama tiesību normas redakcija jums. Un ko veidoja Nodokļu departamenta cilvēki, kuriem īstas izpratnes par kreditēšanas produktiem īsti nebija, tāpēc nezināja, kādi kredīti, kurā vietā tiek izsniegti un kādos veidos.

Un līdz ar to arī ir svarīga tiesību normas precizitāte. Tieši tāpēc Finanšu nozares asociācija tad, kad sāka ieviest šo nodevu, saprata, ka ir vajadzīgs materiāls, kas izskaidro daudzus dažādu detaļu jautājumus. Kad mēs sākām viņu gatavot, asociācijas viedoklis bija tāds pats, kā Saeimas viedoklis, ka pirmā daļa šajā pantā ir tāda, ka ir jāskata viss pants reāli caur pirmās daļas mērķi. Bet jūs atbildi dzirdējāt, ko mēs saņēmām no valsts iestādēm. Viņa šeit tika atskaņota: nenodarbojamies ar interpretāciju, piemērojam normu kāda viņa ir. Nu, tā arī... man tam ir arī rakstveida pierādījumi arī dokumentālā veidā, lai apliecinātu šo viedokli. Un tā arī mēs palikām pie tā, ka mēs izmantojam nevis pirmo daļu kā mērķi un viņa lasa visas pārējās daļas, bet skatāmies, kas ir tālākajās daļās rakstīts, tāpat, ir nodrošinājums, ir kredīts. Zemāk 250 tūkstoši kvalificējās gan nodevai, gan kompensācijas izmaksai.

Es gan arī sapratu, kāpēc tāds bija arī valdības... valsts iestāžu pozīcija varbūt. Jo tam bija diezgan cieta loģika, es tikai tiesas sēdes laikā sapratu, godīgi sakot. Ja jau visu pantu jālasa caur pirmās daļas prizmu, tad jālasa arī nodevas pārmaksas situāciju caur pirmās daļas prizmu. Jo, ja tu neesi iztērējis 19 miljonus kompensācijām vai mērķim, tad viņi būtu pēc loģikas tagad jāatmaksā, nevis jāpatur sev. Līdz ar to, ja to pirmo daļu mēs lasām kā uz izmaksām, tad lasām konsekventi pilnībā uz visu pantu, ka, ja tā nodeva netiek izmantota mērķim, viņai nedrīkst būt fiskāls efekts. Un tas ir tas, kāpēc es domāju, arī valsts pusē pieturējās pie interpretācijas, ka pirmā daļa ir tāds skaists jēdziens, kas ir paredzētas prezentēšanai Satversmes tiesā, nevis praktiskā piemērošanā.

Par mērķējumu. Te bija ļoti daudzi jautājumi bija, kā mērķēt un tāpat cik precīzs ir šis mērķējums. Pirms es eju pie mērķējuma precizitātes, viena atšķirība ko arī par tiesību normas skaidrību vēlreiz. Protams, konceptuāli šo tiesību normu... var teikt, ka viņa ir saprotama, kas ar viņu ir jādara. Tāpat kā konceptuāli ir skaidrs, ka

noziedzniekam ir jāsēž cietumā, bet ir arī Kriminālprocesa likums, kas pasaka, kā viņu tur ielikt. Bet nu, bez viņa nevar iztikt. Līdzīgi arī šeit. Mana varbūt pieredze strādājot jau 8 gadus ar banku cilvēkiem ir tāda, ka mums kā juristiem viens cents liekas... nu, simts eiro, tas nav būtiski, vai ne, nebūtisks kaut kas. Bankās cilvēki domā citādāk, viņiem vajadzīga precīza skaidrība, ko, cik dara, kuram darīt, līdz pēdējam centam, līdz pēdējai katra klienta interesei. Un tādēļ arī tiesību norma, es teiktu, viņa bez šiem metodiskajiem materiāliem, ko mēs izstrādājām, praktiski, manuprāt, nebūtu piemērojama vai vismaz piemērojama pilnīgi vienādi visā sektorā, jo tās nav tikai četras bankas, starp citu. Mēs šeit runājam par vismaz... nu, tā apmēram... 15 kredīta devējiem, tur varētu VID sniegt precīzāku informāciju, un kuras arī nav bankas tikai.

Tāpat arī jāņem vērā, ka šī norma neskāra tādus kredītņēmējus, kuriem bija EURIBOR likme un kuras bija izsniegušas bankas un kuri bija zem 250 tūkstošiem eiro. Piemēram, Krājbankas kredītņēmēji, kuru portfelis ir cedēts parādu atguvējiem un viņš ir performējošs, viņš tika apmaksāts, šī norma neskāra. Tāpēc nevaru pateikt, ka visiem kredītņēmējiem, kuriem bija EURIBOR likmes un kredītligumi, šī norma paredzēja kompensāciju. Bija daļa, kas palika arī ārpusē. Bet, nu, tas sevišķi nevienu likumdošanas procesā neinteresē.

Runājot par mērķējumu. Te vairākkārt tiek teikts, ka to nodevu nevar administrēt... tāpēc tur asociācija teica, ka nevar administrēt, tāpēc dodam visiem. Vajadzētu paskatīties, par kuru no tām versijām tas ir teikts.

Latvijas Bankas versija, kas tika prezentēta oktobrī, mēs viņas sagatavošanā nepiedalījāmies. Mēs arī pret viņu nekādus iebildumus necēlām, jo viņa nebija politiku dienaskārtībā. Politikiem neinteresē mērķēta versija, viņiem interesē maksimāli plašs atbalsts, jo tas bija vēlēšanu gads. Bet tas ir mans pieņēmums. To jūs varat vērtēt ne kā jurista, bet kā interešu pārstāvja teikto frāzi. Uz līdz ar to arī... Es domāju, ka viņa bija iespējama administrēt Latvijas Bankas piedāvātajai veidolā. Par to es mazliet detalizētāk parunāšu, bet tas, par ko mēs iebildām. Viens no priekšlikumiem bija, ka kompensācija pienāktos tādai ģimenei, kurā viņa ir bērna gaidībās. Nu, banka daudz ko uzzina par klientiem, bet nu šī ir lieta, ko banka par saviem klientiem nezina, ka kāds ir bērna gaidībās. Vai, piemēram, ka tas nekustamais īpašums šobrīd tiek izmantots saimnieciskajā darbībā. Šeit pagājušajā sēdē ļoti labi arī Patērētāju centra eksperti skaidroja... nu, ja persona sāk piektajā gadā pēc hipotēkas paņemšanas adīt zeķes, nu, bankai nav tas jāzina, ka viņa savā dzīvoklī to dara vienā no istabām.

Šīs ir lietas, par kurām mēs teicām, ka tam nav jēgas, vai vienīgais nekustamais īpašums, arī šodien te izskanēja, nu, tā arī ir tāda frāze... nu, un ja ir man mazdārziņš kaut kur, nu ko tad mēs? Kompensācija nepienāksies? Nu, tas arī nav īsti korekti.

Tāpēc bija tie kritēriji... kad mēs sākām redzēt, ar ko sāk Saeima žonglēt, mēs bijām šokā, ka, ja mums tas viss ir jāadministrē tie... šāda veida kreditējumi, tas nebūs iespējams. Bet principā administrēt viņu, varēja. Kādā veidā? Es parunāju ar saviem

kolēģiem citās dalībvalstīs, regulāri tiekos. Polijā otrajā vilnī, ja es pareizi, tā varētu teikt, tur bija vairāki viļņi, kad piedāvāja dažāda veida palīdzības. Viņiem bija patērētāju pašapliecinājums ar kriminālatbildības risku. Ja banka pārbauda un secina, ka ir melojis, nu, ka ar algu ir kaut kādas grūtības. Tad bija viena metode, ko izmantoja. Rumānijā, piemēram, arī bija vajadzīgs kaut kādu grūtību pierādījums, ka tur darbs zaudēts, vai ienākumi... vai ir būtiska neatbilstība starp maksājumu un algu. Portugālē, Portugālē bija šis DSTI sliksnis. Tur 36, 50% tur skatījās, kāds atbalsts pie kāda sliksņa pārsnieguma. Tajās arī valstīs pieņemsim, Itālijā bija ienākumu sliksnis un Spānijā, kas tika noteikts.

Šobrīd es arī... Saeimas pārstāvis minēja, ko bankas datus iegūst no VID. Es sazinājos ar Pretinflācijas biroju vakar, kurš nodrošina informācijas apriti ar VID un finanšu iestādēm par ienākumiem. Tātad četri no 9 pieprasījumiem, un tie ir desmiti tūkstoši, ja tā sarēķinot gada garumā, ir par spēkā esošajiem kredītlīgumiem, ienākumu noskaidrošanu pēc kredīta piešķiršanas. Tātad gandrīz puse ir šādi. Protams, taisnības labad jāsaka, tie nav visi hipotekārie kredīti, tie ir arī kredītu dažādi produkti. Hipotekārajam kredītam tipiski vēlreiz ienākumus var noskaidrot, bet arī katrā bankā pieeja atšķirsies, gan no viņu riska apetītes viedokļa, cik stipri mēs gribam prognozēt potenciālās grūtības. Varbūt klients, regulāri pat bišķiņ kavē. Varbūt kāda banka saka, nu tajā brīdī man varbūt ir svarīgi, ka es jau paskatos, kas ar tiem ienākumiem šiem klientiem. Veidojas tiesiskais pamats prasīt šādu informāciju kredītriska pārvaldībai nevis kredītspējas izvērtēšanai un tamlīdzīgi. Tā ka tas nenozīmē, ka tikai pie kredītlīguma grozījumiem. Un, ja Saeima paredzētu to regulējumu, to nebūtu problēmu arī darīt. Bet tikpat labi mērķējumu varēja izvilkt arī tikai uz DSTI pieaugumu, par pamatu ņemot vecos datus. Respektīvi, tos datus, kas bankas rīcībā jau bija pie kredītspējas vērtēšanas. Un ja pēkšņi mēneša maksājums pieaug kaut vai divreiz vai absolūtā skaitlī vairāk par tik un tik simtiem eiro, to arī varēja ieprogrammēt uz uzraudzību, nenoskaidrojot aktuālos ienākumus. Tā kā arī varēja izdarīt. Vai arī izmantojot Latvijas Bankas pieeju par, es nezinu, kā to latviski pareizi... *left to live*... sadaļā, cik paliek naudas dzīvošanai.

Tā kā iespēja bija, bet sarunas par to nebiju, tam nebija pieprasījuma.

Daži mīti un kas šeit tika arī piesaukti, un es gribu viņus mazliet kļiedēt.

Runājot par nodevas objekta un izmaksu nošķirumu, ka tas esot jāskata dažādi. Jā, protams, tas ir jāskata dažādi – kas ir nodevas objekts un kas ir izmaksa. Bet, nu tas ir tā, ja mēs no piemērošanas stadijas skatāmies, bet pēc būtības... nu, nemānām... Man liekas, ir Leitānes kundze vakar ļoti labi pateica, ka tas bija mākslīgs mehānisms, labi izdomāts, es teiktu, ka tie, kas izdomāja šo mehānismu, viņiem es kā likumu daudzu autors, novērtēju šādu oriģinālu pieeju, viņš ir jāskata kompleksi. Viņš bija veidots tādēļ, lai izveidotu... kā regulēt pēc būtības vienas līguma puses ienākumus pretēji otras līguma puses izmaksām. Tāpēc tas vairāk ir tāds nu triks, ja drīkst teikt, bet, nu, labs triks domāts, bet viņš nav... tur zinātnes sevišķi daudz nav. Līdzīgi, kā arī sevišķi daudz

tagad meklēt zinātņi tajā, ka notika pārmaxsa. Lūk, ka tam ir fiskāls efekts, un jau sākumā bija domāts, ka valsts budžets saņems papildus līdzekļus no šīs nodevas. Banku virspeļņas jautājumu regulē uzņēmuma ienākuma nodokļa piemaksa. Tas, kas tiesas rīcībā ir... ir citas divas lietas, par tām nerunāšu, bet tas bija tas mehānisms, ar ko likumdevējs adresēja tā saukto virspeļņu. Bet šeit tas mērķējums... mums bija vairākas tādas neformālas sarunas jau pašās beigās, trešā lasījuma noslēgumā. Vai ar tiem 2% ... nu, 0,5 reiz 4 pietiks. Nu, tas tā... kā apmēram... nu, apmēram vajadzētu pietikt. Tas bija tas. Nu, uzlika tādu nodevas objektu, lai budžetam nebūtu mīnusa. Bet neviens tā precīzi nerēķināja. Mēs jau pēc tam 18. decembrī rakstveidā Saeimai paudām, ka būs vismaz 8 miljonu pārmaxsa. Ja likmes kritīsies EURIBOR, būs vēl vairāk. Tā arī pierādījās.

Līdz ar to, man liekas, ka taisnīgi būtu, tikai lasot šo normu caur pirmās daļas mērķi, uz ko to aicināja arī Saeimas pārstāvis, es teiktu, ka būtu taisnīgi, ka šī nauda finanšu iestādēm tiktu atmaksāta, jo viņa pēc būtības ir iekasēta mērķim, kuru šis pants neparedzēja un nebija tam domāts un nebija nemaz rēķināts, ka tas tā notiks.

Ja mēs skatāmies uz jautājumu par hipotekāro kredītu procentu ienākumiem un peļņu banku. Tas ir tāds diezgan grūti izskaidrojams jautājums, es mēģināšu viņu izskaidrot. Ceru, ka man izdosies, jo tas arī drusku ekonomisks... finanšu un ekonomikas jautājums. Banku peļņas, kā saka, hiperpeļņas, virspeļņas dažādi jēdzieni tiek lietoti. Lielākoties jau banka pelna no, vienkārši sakot, no naudas izvietošanas vai aprites. Hipotekārais kredīts jeb tīrie procentu ienākumi tikai no hipotekārā portfeļa. Es nevaru pateikt precīzu skaitli, jo pat finanšu direktori bankā viņi nevar precīzi tā skaidri pateikt, viņš neveido lielāko daļu no bankas peļņas. Tā ir peļņas daļa, viņiem noteikti nav lielāka par pusi, es tā uzreiz... drīzāk varbūt uz trešdaļu. Es tā ļoti aptuveni, nezinātniski, ja tā var teikt, jo EURIBOR nevajag uztvert kā bankas peļņas daļu. EURIBOR patiesībā ir izdevums. Jo tas izskatās tā, ka, līdzīgi kā es, piemēram... nezinu... ražotu kafiju, ja es šodien kafiju nevaru dzert, tad pasūtu kapučīno. Tas nozīmē, ka, lai šādu kafiju saražotu, tur vajadzīgs piens, elektrība, darbinieki un tamlīdzīgi. Tad tā daļa, kas ir darbinieki, kafijas mašīna tas ir bankas pievienotā likme, ja tā var teikt, un piens un elektrība – tā ir EURIBOR daļa, jo nauda ir resursu cena, ko banka pērk un par viņiem kāda maksā, jo banka īsu naudu izdod uz garu termiņu. Un skaidrs, ka, ja manu naudu, kas ir manā noguldījumu kontā, banka izdod kādam uz 30 gadiem, visticamāk, es to naudu gribēšu no tā sava konta ātrāk nekā uz tiem 30 gadiem, vai ne. Tas nozīmē, ka bankai ir jāatrod cita īsā nauda, ko atdot man, vai nu banka to izdara no cita noguldītāja vai to izdara tajā brīdī aizņemoties tirgū ar dažāda veida instrumentiem vai no mātes sabiedrības vai nu obligāciju veidā. Instrumenti ir dažādi. Un tajā brīdī tās izmaksas arī veidojas.

Jautājums, vai viņas ir tik lielas kā EURIBOR, tas ir cits jautājums. Un tad, ja tur tā starpība veidojas, tad tā ir tā peļņas daļa, bet ne no paša hipotekārā kredīta kā

produkta veidojas galvenā peļņas daļa. Viņa tur ir, protams, bet ne tā visa, kas ir deklarētā un ziņotā peļņa.

Bankā, šis tiesvedības process ir ļoti svarīgs arī tādēļ, lai mēs saprastu, kā cenot turpmāk produktus. To arī minēja, man liekas, Latvijas Bankas pārstāvis un arī pietieciņi kaut ko no tā ir minējuši. Proti, jo skaidrs, ka Latvijas Bankas normatīvie akti, kredītriska pārvaldīšanas noteikumi saka, ka mums jāieceno kredīta cenā ir viss, tai skaitā arī nodokļi, nodevas. Un, protams, ka arī šo mēs iecenosim kaut kādā brīdī cenā, bet jautājums ir, ja tas ir tikai viena gada pasākums, mēs varam pamatot, ka varbūt tas bija tāds vienreizējs gadījums, kas neatkārtosies... nav īsti, bet, ja mēs redzam, ka viņam ir... ka viņš var atkārtoties, tad, visticamāk, viņš būs jāieceno kredītu cenās, nu, pieņemsim, ar 0,1 vēl uz 10 vai 15 gadiem. To jau bankas izdara parasti diezgan nemānāmi, to jau arī no klātesošajiem iepriekšrunātajiem skaidroja, šķiet, tā bija Latvijas Banka. Tāpēc, par sociāli atbildīgu valsti runājot, kas šeit vairākkārt tika pieminēts, svarīga ir ne tikai tas, vai bija kādam... vai vispār bija problēma. Dato problēma nerādījās, neuzrādījās. Ja valsts uzskatīja, ka ir problēma, tad viņai vajadzēja mērķēt, jo sociāli atbildīga valsts tomēr ir, ka man nedod vienkārši atbalstu bez manas piekrišanas, jo no šī man nevajadzēja rakstīt iesniegumu, es nevarēju atteikties no viņa. Un viņš pienācās arī tādām personām kā smalkiem advokātiem un banku valdes locekļiem. Jā, arī banku valdes locekļi saņēma šo kompensāciju ar viņu atalgojuma līmeni. Tā kā tā šķirošana šeit nepastāvēja. Arī Saeimas deputāti, kas balsoja par šo, saņēma šo kompensāciju. Tā kā ar to ir jāreķinās. Un tur varēja... un viņi pēc tam teica, ja viņi labprāt gribētu, ka viņi varējuši atteikties, un daži no tiem deputātiem arī teica, ka es labprāt gribētu atteikties, bet man īsta tādas opcijas nav, jo normatīvais ietvars to neparedz.

Jāteic, ka pēdējā ceturksnī procesējot vairākus maksājumus personām, kuras vairs nav bankas klienti, bet viņiem ir ņemts kredīts bankā... nu, tā, kurām nav internetbankas konta, vairāki no viņiem atteicās saņemt šo kompensāciju. Tādi gadījumi bija.. bija kādi pārdesmit klienti, kuri negribēja viņu saņemt. Tādi mums arī bija, bet tie pārsvarā bija kaut kādi mantotie portfeli no citām bankām, kur ir tikai kredīta atmaksas līgums, nevis konts, tāpēc viņi.. viņiem prasīja norādīt kontu un ja nenorādīja kontu, nevarēja pārskaitīt.

Vēl kas jāsaka. Šeit bija vairākās reizēs minēta... piesauktu Lietuvu. Es lūgtu nekādā veidā šo korelāciju ar Lietuvu neveidot, jo Lietuvā nav šāda hipotekāro kredītņēmēju atbalsta pasākuma. Tas ECB atzinums par Lietuvu bija par solidaritātes tipa nodokli, kas Satversmes tiesā tika izskatīts citās lietās, nu... tās, kuras ierosinātas par UIN piemaksu. Ar šo tam nav nekāda sakara.

Vistuvākais, manuprāt, ir Polijas gadījums. Un tieši kontekstā ar ECB atzinumu te bija vairākas reizes es arī dzirdēju... nu, ka viņā jau nekā pārsteidzoša nebija. ECB atzinums un Eiropas Savienības tiesības, manuprāt, ir jāievēro ne tikai tad, kad tiek sagaidīti pārsteigumi. Tad jau mēs varam teikt, nu, deputāti uzraksta likumprojektu

nekvalitatīvu, un mēs jums zinām, ko Saeimas Juridiskais birojs teiks, nu kāpēc viņiem vēl atzinumus prasīt. Nu nekā pārsteidzoša jau tur nebūs. Tur būs tāpat iebildumi, mēs tāpat balsosim citādāk. Bet nenozīmē, ka procesā viņš nav jāprasa un jāanalizē. Nu tā arī nevar pieiet, tomēr kaut kāds cieņpilns dialogs starp iestādēm ir vajadzīgs pat tad, ja šis viedoklis nepatīk, vai viņš nav, es nezinu, vai kaut kā neiederas sākotnējā iecerē.

Tieslietu ministrija šeit bija vakar, viņai bija vairāki viedokļi... Bet viņai bija vēl viens viedoklis, ko nepieminēja šeit neviens. Vienā no pirmajām sēdēm, es tiešām mēģināju atrast datumu, ministra biroja pārstāvis tajā laikā runāja, Kalvis Engģzers tieši bija tas, kas pauda ministrijas viedokli, kurā viņš arī teica komisijā, ka Tieslietu ministrija principā neredz problēmas, ka šāds regulējums varētu būt, bet, ja viņš ir mērķēts. Tā kā tāds bija Tieslietu ministrijas viedoklis. Tā kā tur laikam vēl ir ceturtais skatījums uz lietu. Bet tas ir tas, ko es atceros no Tieslietu ministrijas un mēs arī rēķinājāmies, ka šādā virzienā arī likumdevējs ies, bet nu tas īsti nebija. Pieprasījums.

Par 250 tūkstošiem. Es jau minēju sākumā īsi, bet vēlreiz atkārtosu, ka šis... Mums tiešām bija gadījumi, kad klienti atmaksāja pamatsummu pirms termiņa – 50, 60 tūkstoši, varbūt 10 tūkstoši, varbūt mazāk, kā nu kurš, tādu nebija daudz, lai tiktu pie šīs kompensācijas. Tas nozīmē, ka nauda viņiem nebija problēma. Bet viņi gribēja... bija atkal tādi, kuri principa pēc gribēja saņemt šo kompensāciju un bija arī tādi, kuri principa pēc nevēlējās saņemt. Tā kā arī cilvēki ir ļoti dažādi. Tāda situācija diemžēl bija, un jums es dotos arī sniedzu, tie bija pārsimt cilvēku, kuriem bija vairāki līgumi vienas bankas ietvaros ar vienu hipotēku vai dažādām hipotēkām, tur var būt dažādas situācijas, kur viņiem par katru līgumu atsevišķi tika izmaksāts. To arī VID pārstāvji teica, ka bija kādreiz personas, kurām bija trīs izmaksas vienai personai, viņas netika summētas kopā.

Par valsts nodevu vēl runājot. Es neizteikšos par valsts nodevas juridisko dabu. Tur kolēģi jau daudz par to runāja. Tikai piebildīšu to, ka... te bija piemērs, man liekas, tiesnesis Neimanis jautāja vienam no, man liekas, lietas dalībniekiem, kā atšķiras maksāt no uzņēmējdarbības riska nodevas un vēl kāda nodeva tika minēta. Nu, ir viena atšķirība diezgan fundamentāla šīm nodevām. Pieņemsim, ja tā būtu uzņēmējdarbības riska valsts nodeva, kuru pieņemsim mans uzņēmums, kur es būtu darbinieks varbūt nav samaksājis pietiekami un uzņēmums kļūst maksātnespējīgs, man tur kaut kā... nu, labi, nevarētu tā būt, bet teorētiski pietrūktu maksātnespējas gadījumā no darbinieku aizsardzības fonda, nu, man nebūtu jāvērsas pret šo uzņēmumu civiltiesiskā kārtībā tieši par to, ka viņš nav samaksājis nodevu vai kompensāciju ne tā izmaksājis pats administrators. Šeit savukārt ir paredzēta tā civilprocesuālā tiesāšanās starp banku šajā likumā un kredītņēmēju, kas ir diezgan netipiski valsts nodevas gadījumā, jo parasti, kad valsts izmaksā nodevu, tad par nodevas izmaksas pareizību atbild valsts. Ja kāds ir iedevis nepareizus datus, tad valsts tālāk tiek galā ar to, kas ir nepareizus datus iedevis, uzliek

sodu vai kādu citādu mehānismu, bet ne jau tā, ka labuma saņēmējs no izmaksas tagad sāk strīdēties par to, ka kāds kaut ko nepareizi ir saņēmis civilprocesuālā kārtībā.

Tas, kas varbūt banku sektorā, bija tāds kā trūkums, ko var teikt... nu, bankas varēja ātrāk sākt, protams, celt... EURIBOR...tātad EURIBOR celšanās apstākļos arī ātrāk celt noguldījumu likmes norēķinu kontiem, tas sākās varbūt ar kādu dažu mēnešu iekavēšanos. Ja mēs skatāmies vēlāk, tad tas grafiks, tas grafiks bija diezgan... vēlāk šīs likmes jau nokļuva līdz pat 3 komats... līdz pat līdz pat 3% līmenim jau 2023. gada pavasarī, bet, protams, pats sākums janvārī 2023. gada bija pietiekami zems, bija 1,53, piemēram, kad Lietuvā jau bija 3. Tā ka mēs kaut kur bijām iekavējušies šajā ziņā, un tas varbūt ir tas galvenais iemesls, kāpēc varbūt bankām šī peļņa arī bija lielāka, nekā politiķiem gribētos un Latvijas Bankai gribētos redzēt. Tas nebija hipotekāro kredītu dēļ. Tas bija jautājums par to, kā šī procentu likmju celšanas labuma pārnese notiek banku klientiem noguldījumu izpratnē, ne tik daudz saistībā ar kredītiem, kuri nelielākai sabiedrības daļai iepretim noguldījumiem, kas ir gandrīz katram sabiedrības loceklim. Tas ir tas, kas tika arī labots vēlāk 2023. gada laikā, un tas varbūt bija tāds vienīgais tāds pārmetums, ko mēs kā nozare redzējām, kas būtu pamatoti mums arī teikt, ka jūs drusku varbūt nu nokavējāt šo sākumu un jūs varbūt noķēra, kā saka, arī šo likmju celšana arī pašus nesagatavotus. Jo tam bija vajadzīgas arī IT izstrādes, lai šādu procesu vispār ieviest, ar negatīvo likmju laikmetā mēs no tā bijām atteikušies.

Saeimas pārstāvis jautāja arī to kādam no kolēģiem, vai... kas būtu bijis noticis, ja būtu bijis negatīvo likmju laikmetā, ja EURIBOR būtu bijis mīnus 0,5 un sanāktu negatīva likme. Ļoti labs jautājums. Principā šāda situācija teorētiski varēja sanākt. Jo lielākoties tirgus likme bija 0,7 bankas likme, un tad mīnus 0,5 EURIBOR, piemēram. Tad it kā nevajadzētu būt lielākai citā gadījumā, bet bija dažu... divu konkurētu banku, es papētīju, kuras vairs neeksistē ar šādu zīmolu Latvijā, kuriem bija varbūt 0,4... pie 0,5 tuvu. Tādos gadījumos tiešām tas bija labs, liels izaicinājums, ko darīt. Noskaidroju, ka bankas šajā laikā arī bija pieprasījušas vairākiem kolēģiem, advokātiem, viedokļus, ko darīt, un secinājums bija tāds, ka aizdevuma gadījumā Civillikums neparedz maksāt otrādāk tā, ka kreditors maksā parādniekam, nevis parādnieks maksā kreditoram. Tā kā tas bija viedoklis, ka šādi rīkoties nav tiesiska pamata, kā tas bija arī citās daudzās valstīs. Bet tas, ko bankas darīja noteikti negatīvo likmju laikmetā, ir nepiemēroja šīs negatīvās likmes noguldījumiem. Jo lielākajām summām, it īpaši juridiskajām personām, bija jāmaksā par to, ka viņi tur naudu bankā, nevis banka maksāja viņiem negatīvo likmi laikmetā. Uz fiziskām personām bankas šo daļu ņēma, tā teikt, uz sevi, maksājot par to Centrālajai bankai, bet nepārnesot šo summu uz klientiem.

Un pašā noslēgumā tādi vēl divi punkti. Viens tehnisks, viens pēc būtības.

Tehniskais. 31. oktobra robežšķirtne, kāda bija paredzēta likumā. Viņa bija nejauša. Sākumā domāja 30. septembri, tad pēkšņi parādījās 31. oktobris. Vienlaikus komisijas sēdē tika debatēts arī par to, ka vajadzētu nolikt to termiņu tajā brīdī, kad

EURIBOR sāka strauji kāpt. Ja mēs skatāmies uz kreditēšanas datiem, tad 2023. gada jūnijā, piemēram, bija ļoti liels apjoms hipotekāro kredītu. Paņemsim, ja skatāmies gada griezumā katru mēnesi, kā viņi tur staigā, nu tad ceturksnī ir kādi 2500 vai 2800 kredīti kopā pa sektoru, tad jūnijā, pieņemsim bija... par spīti visam EURIBORAM cilvēki ņēma kredītus. Tad jautājums ir, ja paņēma kredītu septembrī, augustā vai jūlijā, zinot, vai tiešām tev pienāktos šī kompensācija. Šo jautājumu Saeima līdz galam neizdebatēja. Tur varēja būt arī kāda nianse. Un jāteic, ka tā 31. oktobra fiksācija, protams, viņa it kā nodevas maksāšanai deva skaidrību, bet viņa neņēma vērā portfeļa amortizāciju, jo portfelis jau mainās. Bet vienlaikus arī bija mērķis, ka, lai jaunā kreditēšana netiktu aplikta ar nodevu, lai nebūtu, ka nodeva regulāri... nu, tā kā sodīt par lielāka kredīta piešķiršanu. Tā ka šeit, es teiktu, tas datums varbūt arī pareizāk būtu bijis, ka viņš ir tad, kad EURIBOR sāka augt. Kaut kāds datums tur būtu bijis noteikts noteikti. Bet tad būtu bijis jāparedz, ka tā nodeva, kas iekasēta par daudz, ir jāatmaksā, ja jau mēs lasām viņa pirmās daļas mērķu kontekstā.

Un visbeidzot. Nu... par to, ar ko es sāku – labas likumdošanas principa pārkāpumu jautājums. Banku intereses šeit nav no valsts pietiesāt līdzekļus, es runāju vispārīgi nozares vārdā, nekādā kontekstā ar pieteikuma iesniedzēju plāniem, viedokļiem, es nejaucos viņu tiesvedības stratēģijā. Bet kā no nozares kopumā viedokļa mūsu mērķis nav kaut ko pietiesāt no valsts, mūsu mērķis ir novērst šādu gadījumu atkārtošanos. Jo, ja šis likumdošanas process tiek uzskatīts par labu esam, es īsti nezinu, vai vispār kādā Satversmes tiesas lietā vajadzētu vairāk šādu argumentu celt. Nu, tā, ja es salīdzina citas lietas, kuras bijušas tiesā, kur, manā ieskatā, varbūt tiesa ir pārāk kritiski vērtējusi atsevišķus likumdošanas procesa pārkāpumus, nu, ar augstāku latiņu, ja tā var teikt, ja šis... pret šo latiņu nav... ja šis ir labs, tad es nezinu, kas tad ir neatbilstošs Satversmei vairs.

Un savukārt vēl par naudas lietām pabeidzot. Nu, ne tikai novērs līdzīgu gadījumu atkārtošanos, bet attiecībā vismaz uz šo pārmaksu mēs redzam, ka, ja šī nauda netiek izlietota mērķim, tad tai naudai būtu jāatgriežas pie nodevas maksātājiem... šiem 19 miljoniem pārmaksātājiem. Ja viņu izmanto, piemēram tā, kā Ekonomikas ministrija bija rakstījusi, tad es teiktu OK, tam ir kāds taisnīgs mērķis, kas tiek atbalstīts par to naudu. Bet ja viņi ir valsts budžeta deficīta segšanai, tas ir, ikdienas vajadzību finansēšanai, tad mēs uzskatām, ka tas ir pretrunā ar šī panta pirmās daļas mērķi un pēc būtības viņi būtu bijuši jāatmaksā, lai gan normā nav tas tā tieši paredzēts. Tādai normai būtu bijis jābūt, lai nodrošinātu 105. panta ievērošanu un samērīgu piemērošanu.

Tas no asociācijas puses par ļoti daudzām tēmām, mēģināju aptvert ļoti īsā laikā, viss.

Ja tiesai ir jautājumi, esmu gatavs atbildēt, un noteikti arī lietas dalībniekiem kādi jautājumi, es pieņemu, ka varētu arī būt.

I. Kucina.

Paldies, Pastara kungs, turpināsim ar jautājumiem. Lūdzu, Jurisa kungs, jautājumi.

J. Juriss.

Jā, man tāds viens precizējošs jautājums par administrēšanas izmaksām no bankas puses. Ņemot vērā, ka jūs tik detalizēti aprakstījāt šo procesu. Vai jūsu ieskatā attiecīgi šis te izvēlētais mehānisms administrēšanas bija izvēlēts kā saprātīgs.

E. Pastars.

No tā, kas bija...

J. Juriss.

Es atvainojos, es vēl papildināšu. Es domāju ne tikai tajā fiskālajā izpildījumā, es domāju, bet arī tajā normatīvajā.

E. Pastars.

Ja mēs skatāmies tieši uz administrēšanu šai nodevai, tad, protams, nav tā, ka viņa neprasija resursus. Man liekas, valdība tam atvēlēja kaut kādu pusmiljonu, bija Ministru kabineta lēmums par to, cik VID šo drīkst iekasēt. Banku pusē tas arī prasīja diezgan daudz resursus, jāteic. Tas nebija tā, ka tas bija ļoti vienkārši. Jo ja jūs apskatītos metodisko materiālu, jūs redzētu, cik daudz nianšu tur ir aprakstīts un aprēķina modeļi un tamlīdzīgi.

Tā kā es teiktu, ka pats par sevi šāda nodeva bija saprātīgi administrējama. Bet es nevaru pateikt, ka nav citu moduļu, kuri nebūtu bijuši saprātīgāk administrējami, jo, iespējams, ka mēs, līdzīgi kā tiesībsarga pārstāve atbildot uz jautājumiem teica, ka, ja mēs sašaurinātu to loku, kam pienākas kompensācija, mēs pat varētu arī tērējot tos pašus resursus, izdarīt... sasniegt to mērķi, kā to likumdevējs bija iecerējis. Bet tikai uz šo nodevu, viņu varēja administrēt principā, viņa nebija pārāk komplicēti administrējama. Bija trūkumi. Daudzi maksājumi atgriezās, kaut kur ceturksnī vismaz 120 maksājumi tika atgriezti atpakaļ. Klienti paspēja aizvērt savus kontus, nomainīt uzvārdus, personas kodus, daļa klientu nevēlējās vispār iznākt uz kontaktu. Tie bija tie parasti, kuriem bija kaut kāda portfeļu banku likvidēšana un portfeļi pārgāja pie citas bankas. Tas pamatā ir tas kontingents. Tā kā bija arī visādi pārpratumi šajā ziņā un mums bija jāatrunā visādi gadījumi. Redziet, tie metodiskie materiāli ir grozīti vairākkārt. Tā kā nav tā, ka tur bija bez interesantiem atgadījumiem, bet viņa bija administrējama.

Vai nebūtu administrējams cits modelis, es to nevaru pateikt. Es domāju, ka būtu. Jautājums... bet ne tāds, kā Saeima bija domājusi par bērnu gaidībām un tādām lietām.

J. Juriss.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Rodiņas kundze, lūdzu.

A. Rodiņa.

Jā, paldies, Pastara kungs, par jūsu viedokli.

Bet man ir vairāki jautājumi.

Es gribētu sākt ar pavisam vienkāršu jautājumu, proti, kāds ir jūsuprāt šī te visa mehānisma, kas ir iekļauts Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, mērķis? Ko tad īsti gribēja likumdevējs? Jo šajās trijās dienās es centos pierakstīt dažādas versijas, kas ir izskanējušas tiesas sēdē, proti, ir teikts, ka likumdevējs ir vēlējies aizsargāt visus kredītņēmējus, tad ir, iespējams, mērķējies uz tiem, kas potenciāli varētu zaudēt mājokli un vai arī palīdzēt tiem, kas cietuši.

Kā jūs formulētu kā tiesību eksperts, ko likumdevējs galu galā vēlējās panākt ar šo regulējumu, kas ir apstrīdēts Satversmes tiesā?

E. Pastars.

Jā, nu ļoti labs jautājums, beidzot pašam tas būs jānoformulē. Es arī to ilgākā laika periodā neesmu spējis līdz galam vēl noformulēt, bet es mēģināšu.

Es domāju, ka šis regulējums nebija vērsts uz *de facto* grūtībām vai kaut kādu mājokļu zaudēšanu. Portfelis bija vislabākajā vēsturiskajā stāvoklī. Kavējumi nebija virs 0,5%. Latvijas Bankas Kredītu reģistra datus varat paprasīt. Tik labs kredītportfelis, kāds viņš bija 2023. trešā gadā pēc kvalitātes, viņš nekad nav bijis. Hipotekārā kredīta portfelis. Tur nebija nekādu šādu indikāciju. Es domāju drīzāk, ka to mērķi es noformulētu tā, ka likumdevējs uzskatīja, ka problēmas varētu būt, tas bija tā kā pieņēmums, ka viņas varētu veidoties kādā brīdī un ka likumdevēja ieskatā kredīti ir pārāk dārgi.

Es domāju, ka pēc būtības tas ir... es nevaru pateikt, es nekommentēšu šobrīd, tas ir labi, slikti vai kā, bet es politiķus, ja es tagad būtu politiķis, teiktu, man liekas, ka patērētāji ir neapmierināti šobrīd, jo viņiem jāmaksā pārāk dārgi par šo kredītu. Un tas arī bija tas, ko viņa mēģināja panākt – samērīgāku cenu politiku patērētāju un bankas starpā ar šo mehānismu. Tas bija galvenais. Tas, ka papildus tam, kāds varbūt tikta pasargāts no problēmām, tā varēja būt, ka kāds pa ceļam arī ieguva no šī un nenokļuva problēmās. Es to nevar izslēgt. Neliela daļa. Bet pamatā es teiktu, ka tas bija samērīgums starp cenām un bankas un patērētāja izmaksām. Apzinoties, tai skaitā, ka šī problēma radās ne jau arī tajā skaitā banku dēļ, bet paša publiskā sektora dēļ, jo kurš tad to naudu emisijā tik lielu laida, ka mums veidojās tajā skaitā inflācija, un kas cēla procentu likmes, lai karotu ar šo inflāciju. Nu tad tas arī bija publiskais sektors, ne jau bankas šīs cenas cēla pašas. Nu, tas ir tas.

Es domāju, ka cenu regulācija bija pamatiemesls, mēģinot panākt taisnīgumu un pa ceļam palīdzēt arī kādam, kuram varētu būt grūtības, jo nevarēja īsti notrāpīt, kuram tās grūtības būs, jo, visticamāk, grūtības, es domāju, deputātu ieskatā drīzāk bija tādiem, kuriem bija gana daudz ienākumu, bet arī gana daudz saistību.

A. Rodiņa.

Labi, paldies.

Un es gribēju arī precizēt to, kā tad galu galā nozare sadarbībā, es saprotu, ar Valsts ieņēmumu dienestu, nonāca pie metodiskajā materiālā sniegtā nodevas objekta skaidrojuma. Jo jūs arī pats teicāt, ka ir nozarei noteikti bijis zināms 8.⁴ panta pirmajā daļā ietvertais, nu, kā es apzīmētu, šī visa regulējuma virsmērķis vai mērķis, bet tajā pat laikā, nu, metodiskais materiāls skaidro, ka kredīti var būt izmantoti ne tikai mājokļa iegādei, būvniecībai.

Kā jūs pie šādas no interpretācijas nonācāt, kam, protams, es saprotu, pakļāvās vai ko ievēroja visas kredītiestādes.

E. Pastars.

Šis teksts metodiskajā materiālā ir pretrunā arī ar manu pārlicību, kā bija jāinterpretē šī norma. Bet mana pārlicība šajā gadījumā nav galvenais. Galvenais, lai visā sektorā tas būtu piemērots vienādi, un nebūtu diskusiju, ka tagad pēkšņi mēs kādam nemaksātu, viņi aizietu, pasūdzētos uz kādu no iestādēm un tās teiktu, ziniet, vispār jau bija jāmaksā, jāizmaksā arī jums šī naudiņa, tikai tā sliktā banka neizmaksāja. Tāpēc mēs izvēlējamies interpretāciju, kā Finanšu ministrija viņu ļoti labi noraksturoja – neinterpretējam, lasām, kā rakstīts gramatiski. Naudas pietiek visiem, izmaksāsim visiem.

Respektīvi, tā bija tā pieeja un mēs paskatījāmies... nu, tā godīgi sakot, es tā ļoti cilvēciski teikšu – naudas ir gana, izmaksāt varam. Un ja iestādēm bija šāds viedoklis, tad mēs viņu respektējam. Protams, neviens šajā procesā no iestādēm neko uz papīra rakstveidā nelika, jo neviens ne par ko neparakstījās. Jo visiem bija bail. Tāpēc es negribu nevienu saukt šeit vārdā, kurš no kuras iestādes ko pateica, jo nākamreiz viņi neatsauksies uz situāciju, kad mums būs jāgatavo materiāli, lai mēs kaut kā savāktu situāciju pēc likumdevēja kļūdai lēmumiem.

Bet man... paldies viņiem, ka atsaucās un es šo interpretāciju... drīzāk es lūgtu tiesai nerevidēt viņu, lai mums nebūtu nevienam nekas jāatmaksā vai jāatprasa. Jo tas nav tā vērts, tie pārsimt cilvēki, kuriem ir šādi kredīti. Pirmkārt, hipotekārais kredīts kā jēdziens vispār nav pareizs, viņš ir žargonisms. Pareizs likumā rakstītais ir kredīts, kas ir nodrošināts ar nekustamā īpašuma ķīlu vai ņemts mājokļa mērķim. Tas, ka Latvijā šādi kredīti studijām, biznesam un citi paņemti uz hipotēkas pamata, tik maz ir slikti. Bankām tādus vajadzētu kreditēt vairāk. Jo, ja personai ir labas idejas, kāpēc mums

mantoto nekustamo īpašumu neieķīlāt, nepaņemt naudu *startup* attīstībai, piemēram, vai ko tamlīdzīgu.

Un tādēļ es neuzskatu, ka tā ir slikta prakse, ka tādi kredīti ir, drīzāk tas, ka viņu ir tik maz, ir slikta prakse. Bet izmaksas bija tieši metodiskajos ierakstītas tikai tādēļ, ka, lai mēs būtu... lai ne starp vienu iestādi, kas piedalījās diskusijās un mums nebūtu domstarpības ne par ko. Tā bija rakstīti metodiskie materiāli. Tas bija tā kā *consensus* princips. Ja kaut vienam bija šaubas, tas tika mainīts tā, lai visiem nebūtu šaubu. Jo naudas pietika, ja tā var teikt, lai mēs varētu un lai visi būtu vienādi, nebūtu, ka vienā bankā viens saņem tā un tad runā, ar ko citiem... ā, es nesaņēmu tā... tāpēc arī visi paraugi bija vienādi. Tam visam bija jābūt Ministru kabineta noteikumos, nu, ja tā godīgi. Bet, nu tā kā tādu nebija, tad mēs rakstījām materiālu, kas nedaudz pārsniedza varbūt nevalstiskās organizācijas mandātu.

A. Rodiņa.

Jā. Paldies.

Jūs arī minējāt, ka bija tādi gadījumi, ka personai bija... nu, nosauksim hipotēkārais kredīts, es saprotu šī likuma vai apstrīdēto normu izpratnē, bet šī persona nesaņēma kompensāciju. Bet kā tas tāpat tā varēja izveidoties? Vai jūs varat precizēt? Jo savā runā jūs teicāt, ka ir tādi, kuri tā kā atbilst visām šīm pazīmēm, lai saņemtu, bet nav saņēmuši. Kas tie ir par gadījumiem?

E. Pastars.

Jā, mums bija arī asociācijā tādas sūdzības, bija arī sūdzības citiem... arī mēs saņēmām dažas sūdzības.

Pirmā, ko mēs saņēmām, bija sūdzība par ABLV klientiem, kuras mēs nodevām atbildīgajām iestādēm jau likumprojekta tapšanas laikā, bet tas palika bez ievērības, kamēr tur nesavācās karstāka temperatūra un to negrozīja vēlāk. Bet bija arī citi.

Šajā gadījumā konkrēts gadījums, ir viens vismaz mani sazinājās no asociācijas arī oficiālā vēstulē un pēc tam arī telefoniski pirms šīs tiesas sēdes pāris dienas atpakaļ, Krājbankas klients... kad Krājbankai bija maksātnespēja, likvidācija un šie kredītportfeļi, kas bija pilnīgi par performējoši, tur nav nekādu parādu, viņi tika nodoti kādam, kas viņus nopirka, un nopirka viņus vai nu bankas, ja viņu nopirka banka, tad šis klients, visticamāk, saņēma šo... pieņemsim, „Citadele” ļoti daudzus portfeļus pārpirka, vai SEB banka... pieņemsim Danske portfeļi... nu, dažādi tie portfeļa pārejas bija. Bet ja viņus nopirka parādu atguvējs, kas arī ir pieļaujams, ka šādu portfeļu daļā bija parādatgūšanas kompānijas, lai gan tur nav nekāda parāda, ko atgūt tādā izpratnē... viņi šādas kompensācijas nesaņēma. Tādu cilvēku nav daudz, es neesmu viņus parēķinājis. Mēs par šādiem gadījumiem vēršām uzmanību arī likumdevējam gan likumprojekta laikā, gan pēc tam, bet tā kā tie nav mūsu biedri, mēs par viņiem tā kā... nebija mūsu aktīvākā

cīņa... mēs nodevām tur, kur jānodod. Pārējais jau bija citu ziņā, vai to ņemt vērā vai nē. Tā kā tur varētu būt. Cik viņu ir skaita ziņā, es nezinu, bet tādi gadījumi ir. Sūdzības tādas mēs rakstiski esam saņēmuši no šiem klientiem.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Un arī vēl viens tāds no prakses jautājums. Varbūt jums ir zināms. Jo es raugos uz normām, bet, iespējams, jūs mani labojiet, varbūt es kļūdos. Vai varēja būt tāda situācija, ka fiziska persona ir noslēgusi, nu, ir saņēmusi vai paņēmusi tautas valodā runājot, kredītu, bet šis kredīts ir nodrošināts ar nekustamo īpašumu, kas pieder juridiskajai personai. Vai šāds gadījums ir iespējams atbilstoši apstrīdētajām normām? Un jā, jā, vai šādā gadījumā šī persona saņemtu kompensāciju?

Nu, principā, pirmais jautājums, vai par šādu jūs, jūsu nozari veidojošās komerciestādes tad maksātu nodevu un pēcāk šī persona arī tad saņemtu kompensāciju?

Jūs sapratāt, es ceru?

E. Pastars.

Jūs atradāt caurumu mūsu metodiskajos materiālos, tiesneses kundze, jo par šo... Varbūt, ka mēs pat runājām, es tādu neatceros gadījumu, bet tas ir ļoti labs jautājums.

Ķīlas devējs var būt cita persona. Vai tā būtu juridiska persona? Es nevarētu izslēgt tādu gadījumu, bet es varu apsolīties to šodien noskaidrot un tiesai darīt zināmu e-pastā, vai tāds gadījums bija. Jo es tādu gadījumu, pārrunājot ar visām bankām ļoti daudzas detaļas visā šī gada garumā, tādu es neatceros. Varbūt kāds tāds ir, bet es varu jums apsolīt atbildi operatīvi, jo tas ir labs jautājums. Mēs pie tādas situācijas nenonācām.

Jāteic, ka ir vēl viena situācija, kura skāra kādus 80 klientus. Ir arī tādi, kuri saņēmuši šo kompensāciju, kuriem nav hipotēkas... nekustamā īpašuma nodrošinājumiem. Nu ja, mēs te daļa cilvēku jau vēl tik veci esam jau, kāds atceras, ka bija tādas „zaļās lapas”. Kad nekustamais īpašums tika privatizēts, tika iedota dzīvoklim „zaļā lapa” un viņš tika reģistrēts Valsts zemes dienestā kā ķīla, bet viņš vēl nevarēja iekļūt Zemesgrāmatā, jo mājā nebija izdota privatizācija. Līdz ar to principā šo kompensāciju mēs izmaksājām arī tiem, kuriem bija šīs ķīlas zemesdienestā, nevis vēl Zemesgrāmatā, jo viņi nav ne pie kā vainīgi, bet tie ir eiro daži, jo viņiem tie kredīti jau sen bija amortizējušies, lielākoties tur ir palikušas tādas astītes.

Tā kā te ir daudz, daudz mazu, šādu ļoti specifisku nianšu. Tāpat kā EURIBOR. Mums ir likmes, kas ir pēc SOFR jeb Šveices indeksa franku. Arī uz tiem tika attiecināti šie... jo viņš arī auga, ne tikai EURIBOR, ja mēs skatāmies pēc jēgas.

Kolēģis pareizi atbildēja par LIBOR. Piemēram, LIBOR lielākoties saistās ar fiksēto likmi, bet ne jau tāpēc, ka viņu varēja aizstāt vai vajadzēja aizstāt ar fiksēto likmi, bet vienkārši nebija izdevīgi aizstāt ar aizstājējlikmi, tāpēc aizstāja ar... nu, teikšu, ka IT izstrāžu dēļ.

Tā kā tur arī var būt dažādas situācijas, vai to LIBOR aizstāja ar aizstājējlikmi, ko bija publicējusi Centrālā banka, vai ar fiksēto likmi.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Par labas likumdošanas principu. Jūs teicāt, ka tas ir bijis jūsu pieredzē tāds pirmais gadījums, kad jūs esat saskāries ar dažādām interesantām lietām. Minējāt par agresijas lēkmēm un, ja es pareizi paspēju piefiksēt, arī teicāt, ka ir bijuši kādi anonīmi dokumenti, kas ir pēcāk pārtapuši par publiski pieejamiem. Vai varbūt es jūs nepareizi sapratu? Un mans, protams, centrālais jautājums ir, vai var būt tādi dokumenti, kas joprojām ir anonīmi, kas nav bijuši pieejami Saeimas deputātiem? Tas nozīmē, ka ar tiem nav bijis iespējams iepazīties, bet tie bija nozīmīgi būtiski?

E. Pastars.

Sākumstadijā, ja jūs paklausītos uzmanīgi tieši ierakstus nevis protokols, ja, atšifrējums nedod to, es nezinu, kā to latviski pateikt, to vibrāciju tajā sēžu zālē. Jo, pirmkārt, mēs arī paši lūdzām... tad, kad ieraudzījām pašus pirmos dokumentus, kas ir viņu autors. Vai tie ir deputāti... tad bija kaut kāda darba grupa, tika referēts, ka eksistē kaut kāda. Mēs lūdzām tad, kas ir tā darba grupa. Komisijas sēžu laikā ierakstā jūs dzirdēsiet vairākus deputātus. Es tagad nevarēšu minūtes precīzi noreferēt, bet tur prasa... kas tas par dokumentu, no kurienes viņš te ir. Tā kā ir deputāti, kuri ir mazliet sajukumā, kas viņiem uz galda šeit ir nonācis, jo tas gan nav pavisam neparasti Saeimā, jāteic. Tas nav tas pirmais gadījums, kas mani ir pārsteidzis. Šeit vairāk mani pārsteidza tā... pat ne arī varbūt kāda politiskā vilkme procesā, bet tas... Varbūt tas agresīvais raksturs, ar kādu vērsās pret jebkuru kritiķi vai viedokļa paudēju. Bet jā, es domāju, ka sākumstadijā bija dokumenti, par kuriem nebija skaidrs, kas ir viņu autors un par to neviens arī neko neteica. Parasti, kad arī mēs kādreiz piedalāmies kādos šāda veida formātos, parasti uz lapas stūrītī tiek rakstīts, kas viņus sagatavoja... tur tie, tie, tie kopā. Tā es arī darīju kādreiz, kad strādāju Saeimā, vienmēr uz stūrīšiem bija dokumenta autori, institūciju kopums, kas viņus ir sagatavojis. Un savukārt vēlāk jau uz nākamajiem lasījumiem, kad parādījās redakcija, teiksim, par šo nodevu pirmais variants, neviens jau arī nebija pateicis, kur viņa ir tapusi. Tikai trešajā lasījumā sākās atzīšanās, ka tā ir tapusi Finanšu ministrijā. Bet, mums nebija, ar ko aprunāties... Bet kāpēc tas bija svarīgi? Nevis tāpēc, ka nu baigi gribētu zināt, kas to dokumentu ir rakstījis. Mēs... ar ko sākt sarunas? Kurš ir tas domu virzītājs, kā administrēsim, kāpēc šis kritērijs, ko jūs domājat, mums ir

šitāda situācija, kā mēs viņu risināsim... Nebija, ar ko aprunāties, jo ar politiķiem šīs te politiskās situācijas dēļ bija bezjēdzīgi sarunāties. Viņi neklausījās.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un visbeidzot tāds nu tiesību jautājums par sociāli atbildīgas valsts principu.

Jā, vairākkārt ir norādīts, ka sociāli atbildīga valsts prasa sniegt atbalstu tiem, kuriem tas ir vajadzīgs... nu, tā kā rīkoties, ja šīs grūtības ir iestājušās. Bet vai nevar būt arī tā, kā sociāli atbildīga valsts... šis princips pagēr attiecīgos gadījumos valstij proaktīvi rīkoties, nepieļaut šo te negatīvo seku iestāšanos?

E. Pastars.

Es domāju, ka abas situācijas ir iespējamās – gan proaktīva, gan reaktīva. Bet tas neatbrīvo no tā virsjēdziena, ka tas ir vajadzīgs, tomēr ka personai vajadzētu vismaz apzināties vai gribēt. Atkarībā no, kāds ir regulējums, jo tur var būt dažādas situācijas. Vai arī, ka likumdevējs ir precīzi identificējis, kuriem, kuri tad ir tie proaktīvie vai reaktīvie... tā mērķgrupa.

Jo tas, kas Latvijā diemžēl ir ļoti raksturīgs, ka mēs sakām, mums nav datu, vai mums kaut kā ir grūti administrēt, tāpēc mēs dosim visiem. Un tā mēs jau piecus gadus dodam visiem un nekā nevaram izdomāt. Es domāju, gan *COVID* laikā, gan elektrības cenu pieauguma laikā un apkures... visu laiku nav datu. Un tas jau ir piektais gads, un man liekas, ka arguments, ka būtu grūti administrēt, jau, manuprāt, nonāk pretrunā ar to, ka valsts nav izpildījusi savas sapratnes, kam tad viņa mērķē, jo viņa sāk iztērēt citu nodokļu maksātāju naudu, es nerunāšu šeit par banku naudu, kas šajā gadījumā tā teorētiski, nodokļu maksātāju naudu lietām, kur viņa nav spējusi izpildīt to pamatprincipu no sociāli atbildīgas valsts principa koncepta, ka ir jāspēj kaut kā saprast, kuriem tad vajag.

A. Rodiņa.

Atcerējos, man tomēr ir vēl viens jautājums.

Sakiet, lūdzu, vai es pareizi sapratu, jo jūs, arī paužot savu pozīciju, teicāt, ka nu vajadzētu tā kā atmaksāt to pārpalikumu, to starpību, kas ir izveidojusies no nodevas un izmaksātās kompensācijas atpakaļ kredītiestādēm pie noteiktiem kritērijiem. Bet vai nevar uz šo mehānismu arī skatīties tā, kā vismaz normatīvi tas ir regulēts. Ka ir nodeva, ko iemaksā valsts budžetā un tad valsts attiecīgi šo naudu, kas ir ienākusi, kā likumā rakstīts, speciālā kontā, tātad diskursā ir ienācis, tad valsts pasaka, kādi ir tie kritēriji, kad ir jāizmaksā. Nu, protams, ka var izveidoties starpība. Jo pat diez vai ir iespējams viens pret vienu izveidot gan šo te, ja varētu teikt, ienākumu pozīciju un izmaksu pozīciju. Kāpēc jūs teicāt, ka tad būtu jāatmaksā?

E. Pastars.

Jā, pirmkārt, tam ir bišķiņ vēsture arī.

Nozares pozīcija bija šāda. Saeima, palieliniet Uzņēmuma ienākuma nodoklim paredzēto piemaksu... man šķiet, ka par to bija priekšlikums iesniegts budžeta paketē no Apvienotā saraksta deputātu puses... un tad nosakiet kritērijus, kam jūs dalīsiet, iekasējiet vairāk vai mazāk, jūsu izvēle. Nodokļus iekasējiet un maksājiet tālāk. Tur nav tieša piesaiste šim mērķim, valsts budžetā ir līdzekļi, jūs tālāk viņus tērējiet, vienalga kam jūs uzskatāt to par vajadzīgu, tai skaitā atbalstam. Šī nodeva... viņu nevar atraut no konteksta, kāda viņa ir radusies likumdošanas procesā. Viņa radās kā mērķim regulēt izmaksas, lai viņas būtu patērētājiem tādas, ka varbūt banka neiegūs pārāk daudz un patērētājs, protams, jūtās drošāk un viņam ar to lielāks komforts ar mazākiem izdevumiem. Jo visa metodika bija pielāgota tam, lai izmaksu puse būtu līdzī... lai nodevas objekts būtu tāds, ka noteikti pietiek izmaksām. Šis nodevas sakarā arī paklausoties audioierakstus, vienīgais arguments būs, lai pietiktu administrēšanai VID. Citādi līdzekļi papildus nav paredzēti, ka viņiem vajadzētu būt. Galvenais – lai pietiek izmaksām. Valsts neizvirzīja nekādus fiskālus mērķus.

Tāpēc, ja tā gramatiski skatāmies, kā tā norma rakstīta, es varētu jums piekrist... bet es redzu to, kā tas attīstījās un kāds bija mērķis. Ja es to neredzētu, tad es noteikti arī domātu, kāpēc nevar, tad nodevu iekasē un tad tur izmaksā, cik nu sanāk, sanāk, starpību, tad paturēs. Bet šeit jau bija cits mērķis. Mērķis bija iekasēt tik, lai varētu nosegt kompensācijas vai, pareizāk sakot, regulēt cenas caur nodevas metodi, kuru ir grūtāk tiesā apstrīdēt un kura izskatās arī vieglāk administrējama un nerada kaut kādus šķēršļus vai problēmas, ko valdība nevēlējās risināt šādā veidā.

Tā kā es teicu, eleganti izdomāts risinājums no tāda tehniskā viedokļa. Bet tomēr... ja tā drīkst lietot šo sadzīvisko vārdu, tā āža kāja te ir redzama, proti, ka tas mērķis jau kāds bija no pirmā lasījuma šeit? Regulēt cenas. Šis pārējais tikai ir jauns ietērps, saturs no tā nemainās.

I. Kucina.

Paldies.

Briedes, kundze, lūdzu, jautājums.

J. Briede.

Jā, paldies.

Jūs teicāt, ka 2023. gadā kredītportfelis bija ļoti labā stāvoklī.

Bet es personīgi pazīstu vairākus cilvēkus, kas, zinot, ka noteikti kāps tās kredītprocentu likmes un, tā kā ievērojami kāps, tādas indikācijas bija, pat aizņēmās no citām privātpersonām naudu, lai tomēr samaksātu to kredītu, lai nebūtu tā kā jāmaksā

šie augstie procenti. Vai tas nevarēja būt iemesls tam labajam kredītportfeļa stāvoklim? Paldies.

E. Pastars.

Ļoti labs jautājums.

Es vēlreiz atkārtosu trīs tēzes, ko es teicu. Mūsu seismogrāfi strādā uz to, vai mēs redzam kavējumus vai klientu lūgumus. Pieņemsim, ka, kā jūs sakāt, ka cilvēki nevēlējas nākt pie bankas, jo varbūt ir kaut kādas vēsturiskas atmiņas, ka banka atņems mājokli, kas galīgi nav bankas interesēs, jo bankai pat normatīvajā aktā Kredītriska pārvaldības noteikumos... nu, teiksim, tā... pateikts, ka nedrīkst pārņemt mājokli. Tas ir tā kā pats, pats pēdējais risinājums, ko viņa principā nedrīkstu piemērot. Bet tā tad, ko viņa varētu darīt. Nākamais. Mēs skatījāmies, kā jau es teicu, karšu darījumus un kontu atlikumus, tur arī neuzrādījās nekādas tādas kritiskas pazīmes, ka klientiem trūkst naudas kopumā. Bet, kā es teicu, nevar izslēgt gadījumus, ka daļai klientu, kā arī Latvijas Banka ar to bija rēķinājusi, mēs bijām rēķinājuši, mēs sākumā bijām pie 10 un nonācām pie 13%, ka ir klientu grupa, kurai varētu būt grūtības un tādēļ viņiem bija iespēja arī vērsties bankā, atlikt pamatsummas maksājumu, piemēram. Es pat redzēju, ka atsevišķām bankām ļoti dažos izņēmumu gadījumos bija arī procentu kapitalizācija kā risinājums. Tad arī es noteikti teiktu, ka šāda nodeva dažiem ļoti ierobežotam lokam, ļoti iespējams, palīdzēja. To es nevaru pateikt, ka tas tā nebija, ka nevienam nebija problēmu. Tas ir mikro līmenī. Tādas varēja būt, to nevar izslēgt.

J. Briede.

Es nerunāju par cilvēkiem, kuri tā kā jūta, ka būs problēmas. Vienkārši, kuri negribēja maksāt to paaugstināto procentu likmi un tāpēc viņi aizņēnās naudu un samaksāja un tagad maksā vienkārši privāti atpakaļ, bet nemaksā bankai šos lielos procentus.

E. Pastars.

Es domāju, ka katrs pieņems savu lēmumu viņa finanšu pratības līmenī. Es teiktu, ja kāds uzskatīja, ka viņš nevēlas maksāt bankai, bet vēlas nosegt pirmstermiņa atmaksu, pieņemsim, aizņemoties no draugiem bez procentiem, piemēram, *okey*, tas...

J. Briede.

Es domāju, vai tas nevarētu būt iemesls, zinot, ka tagad kāps tie procenti... vai tas nevarēja būt iemesls tam, ka tas kredītportfelis ir ļoti labā stāvoklī kā jūs teicāt?

E. Pastars.

Mikro līmenī... Es nedomāju, ka šādu gadījumu bija daudz. Tas, kas vienmēr gan ir jāsaka, ka Latvijā hipotekāro kredītu portfeli kopumā atmaksā ļoti ātri. Ja viņš

normāli būtu jāamortizējas kaut kur Eiropā vidēji tur 20 ap tiem gadiem, mums viņš ir kaut kur 8, 12. Tā kā tas, kas mums, latviešiem, joprojām ir sakāmvārds, ir „parāds nav brālis”. Bet tas, vai persona aizņemas pati vai uzkrāj... Es nevaru izslēgt, tādi gadījumi bija. Bet es noteikti neteiktu, ka tas bija šīs sistēmas dēļ, ne jau pirmstermiņa atmaksātāju dēļ tas gadījās, bet tas pārsvarā... Portfeļa kvalitāte... jau mēs skatījāmies uz tiem, kuri regulāri maksā procentus, un tur mēs šādu situāciju neredzējām. Bet es pieņemu, ka tādi gadījumi varēja daži būt, bet tas noteikti nebija tā, ka visi pie kaut kā gāja aizņemties, lai šādi rīkotos. No 140 tūkstošiem varbūt, pieņemsim, bija kādi 100 vai 200, tas kopējo bildi neizmainītu.

I. Kucina.

Paldies.

Es pavaicāšu, lai precizētu jūsu pozīciju. Mēs dzirdējām ļoti izvērstu atbildi, tiešām atbildes, paldies.

Tātad pēc būtības. Asociācija neiebilstu, ja būtu mērķēts šāda veida, nu, teiksim, atbalsts trūcīgajiem vai grūtībās nonākušajiem. Pareizi, tā saprotu?

E. Pastars.

Jā, mēs likumdošanas procesā... mums nebija iespēju tā labi izrunāties, ja tā var teikt, jo tur tas nebija dialoga īsti process. Bet, jā, jautājums, vai obligāti trūcīgajiem vai uzreiz grūtībās nonākušajiem... Tur varētu būt diskusija arī par vēl tā kā drusku augstāku pakāpi, proti, kā arī Rodiņas kundze teica... kaut preventīvā veidā saprotot, kuriem varētu būt. Piemēram, ja personai DSTI rādītājs ir uzkāpis no uz pieņemsim 38% no... vidēji portfeli 25% rādītāja, kas nav vidēji portfeli... bet, kā saka, atkal vidēji ir vidēji. Viņi varbūt var maksāt, bet mēs jau redzam, ka viņiem tas ūdens jau ir tuvu, smeļas mutē, tad šādā veidā, piemēram, skatīties, arī uz prevenciju... Bet ar kaut kādu mērķējumu un skatījumu, nevis uz... Tikpat labi likums varēja būt arī tāds, ko mēs iekšēji apspriedām, to es varu pastāstīt, ka, pieņemsim, ja likumā būtu uzlikts pienākums bankām, pieņemsim, 15% portfeļa apmērā rast atbalsta mehānismu kaut kādu saviem klientiem tur kaut kādu maksājumu samazināšanā vai atlikšanā. Arī tāds bija modelis, ko mēs paši iekšēji apspriedām. Tā kā nav tā, ka mēs par to nedomājam, jo neviens jau nevarēja zināt, cik ilgi tās likmes būs un varbūt pēkšņi sāktos kaut kāda zemestrīce, ja tā drīkst teikt, ja. Tāpēc mēs konceptuāli tam nebūtu bijuši pret. Mēs gribējām sākt darbu pie saturiska regulējuma, bet kaut kā mēs to brīdī neviens īsti nesagaidījām nevienā no pusēm.

I. Kucina.

Paldies.

Un ja šis būtu... nu, parunāsim par būtu... par pieņēmumu... būtu mērķētāks regulējums, nekā mēs redzam, kāds tas ir. Tas nozīmē, ka izpildījums kā valsts nodeva,

ko mēs šodien ... strīds ir arī par to, vai ir vai nav valsts nodeva, kā mēs saprotam, vai tas regulējošais maksājums vai valsts nodeva... tādā gadījumā jūs teiktu, ka šāda veida regulējums varētu būt kā valsts nodeva? Vai arī jūs apšaubītu, ka valsts varēja izveidot šāda veida valsts nodevu, bet mērķētam atbalstam? Paldies.

E. Pastars.

Nu re, te laikam mana konstitucionālo tiesību jurista un interešu pārstāvja domas... galvas daļas saduras. Kā interešu pārstāvis es teiktu, ka viss, par ko mēs būtu vienojušies, būtu labi. Neatkarīgi par to, vai tas juridiski ir labi. Tā es atklāti un tieši teikšu. Tā kā... ja mēs būtu vienojušies par atbalsta mehānisma mērķējumu, vai tā ir nodeva, nodoklis vai jebkas cits, tas jau būtu sekundāri.

Ja no tāda zinātniskā viedokļa man būtu jāatbild, es teiktu, ka tas valsts nodevas modelis... nu, šādā veidā, kāds viņš ir izveidots, ir skaidrs, ka viņa... es piekritīšu Leitānes kundzei... mākslīgi izveidota konstrukcija, kas labi izskatās, bet pēc būtības viņa nav valsts nodeva, bet es negribu ieiet detaļās. Šajā skatījumā man liktos, mums galvenais būtu bijis mērķējums, kuru mēs spētu sakarīgi administrēt, varbūt pat nedaudz lielākām pūlēm, bet ar mazāku cilvēku skaitu, kas kopumā izlīdzinātu pūles, jo pārskaitīt ceturksnī trīs centus... nu, ziniet, dārgāk izmaksā, nekā nekompensē. Kas mums arī tādi maksājumi ir bijuši ne viens vien. Kompensāciju apmērs ir arī centos. Nu, piemēram, kā kredītņēmējam palīdz trīs centu kompensācija ceturksnī? Vai 10 eiro kompensācija ceturksnī? Nu, nekādi viņa nepalīdz. Tā ir vienkārši bezjēdzīga darbība, ko tu redzi un ka tu nesaproti, kāpēc to vispār ir jādara.

Tā kā, jā, es domāju, ka tur mēs būtu vienojušies un mehānisms kā, tas notiek jau būtu sekundārs jautājums.

I. Kucina.

Paldies. Tā turpināsim ar jautājumiem.

SEB bankas pārstāvji, būs jautājumi?

L. Liepa.

Godātā tiesa, liels paldies, jā.

Kaut arī kolēģis Pastars ir diezgan detalizēti aprakstījis un izstāstījis Finanšu nozares asociācijas viedokli par gandrīz visiem jautājumiem, kas te ir apspriesti, ir pāris lietas, kuras es ar jūsu atļauju gribētu precizēt.

Pirmkārt. Ja es skatos Finanšu nozares asociācijas viedoklī un konkrēti tas ir lietas 2. sējuma 68. lappusē, pēdējā rindkopā, kolēģa Brazovska parakstītajā viedoklī. Es citēju: „Apstrīdētajām normā izraudzītā pieeja, mūsaprāt, ieviesa šķietamu valsts nodevu, kurai nav analoga nevienā likumā, kas... un mans akcents šajā jautājumā... pēc būtības ir cenu regulācija un nepamatota iejaukšanās uzņēmējdarbībā.”

Par cenu regulāciju. Es saprotu, cenu regulāciju jūs lietojat... tālāk te nav izskaidrots, bet jūs to lietojat ne tikai attiecībā uz šo konkrēto brīdi, kurā tas ietekmē divu privāttiesisku līdzēju attiecības... tātad 2024. un 2023. gads... tiek sakropļota viņu sākotnējā regulācija valstij pasakot, tev būs jāmaksā tam otram mazāk.

Bet vai... jautājums... cenu regulāciju varētu attiecināt arī uz nākotni? Tātad, vai šie mehānismi, kas ir radīti, lai glābtu vienu grupu, ietekmēs, iespējams, plašāku grupu, visus banku klientus vienā vai citā veidā, piemēram, cenojot naudas izmaksas. Paldies.

E. Pastars.

Formāla atbilde būtu, ka viņi nevar neietekmēt, jo normatīvi akti jau pasaka, ka cenā jāiekļauj visi izdevumi. Un šie ir izdevumi. Protams, es pieņemu, ka, ja šī lieta... ja, piemēram, Satversmes tiesa atzītu, ka šādi rīkoties nedrīkstēja kaut kādu iemeslu dēļ, es tikai spekulēju šobrīd, kā ja es būtu kā risku cilvēks kā es to vērtētu, ka varbūtība, ka šis atkārtojas, ir krietni zemāka. Līdz ar to mēs teiktu, ka tas bija viena gada negadījums un mēs viņu neiecenojam... pamatojam un uzraugam, ka šai neiecenošanai ir kaut kādi loģiski argumenti. Jo mums ir jāpamato uzraugam, Eiropas Centrālajai bankai, kāpēc mums kaut ko neiecenojam, jo mēs nedrīkstam kaut ko neieceno. Katrs risks vai viņa iestāšanās varbūtība ir jāieceno. Tad mēs varam teikt, ka tas bija tikai viena gada gadījums uz 25 gadiem. Bet, ja mēs secinātu, ka tas tā ir baigi labā lieta un proaktīvi šito var darīt un regulāri, tad nu laikam viņš būtu jāieceno un, iespējams, ne tikai viena gada griezumā. Cik tas kopā izpaustos, ir grūti pateikt. Tie nav tā kā draudi vai kaut kādā tādā veidā. Vienkārši normatīvais akts nosaka, viss ir jāceno iekšā, jebkurš nodoklis. Un Latvijā, ja mēs paskatāmies uz vienu aktīvu vienību, bankas... *cost of running a bank*... bankas uzturēšanas izmaksa ir lielākas nekā Lietuvā vai Igaunijā. Lietuvā jau ir līdzīgāk pieļauju, bet nu Latvijā viņas ir... Līdz ar to arī tās cenas ir lielākas.

L. Liepa.

Liels paldies.

Mans nākamais jautājums bija par jautājumu, kuru arī ne rakstveida viedoklī, ne mutvārdos jūs neesat paudis, taču teju vai katrs lietas dalībnieks un arī šorīt tiesībsarga pārstāvis detalizēti vērtēja un sniedza savus apsvērumus par to, vai šai lietā mūsu likumdevējs ir pienācīgi īstenojis nepieciešamo savlaicīgo apspriešanās pienākumu ar Eiropas Centrālo banku. Un proti, Līgumā par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punktā, tāpat arī Padomes lēmumā ir norādīti divi kritēriji, divas prasības, kas būtu nepieciešamas, lai mēs varētu secināt, ka šis pienākums ir izpildīts. Proti, jautājumos, kas attiecas un var ietekmēt monetārās politikas eiro, tātad likteni likumdevēja rīcībā, ir jāapspriežas savlaicīgi.

Mans jautājums ir no divām daļām. Vai jūsu skatījumā apspriešanās ir notikusi ar to procesu, kādu mēs analizējam mūsu tiesas sēdē, un, otrkārt, vai tas ir noticis savlaicīgi?

E. Pastars.

Es varbūt trīs punktus. Beigās būs tāds praktiskais pavisam, kāpēc mums viņš ir svarīgs, ne tur teorētiskais.

Pirmais, ko es teicu jau, ka šādu ECB viedokli ir svarīgi noskaidrot un jebkuras iestādes, kuru viedokli pienākums saņemt, ir jānoskaidro ne tikai tad, ka viņš ir interesants vai, vai paredzamas, bet jebkurā gadījumā.

Šeit es teiktu, ka praktiski tā bija formalitāte, kā tas tika darīts. Viņš tika saņemts pēc tam. Pateikts, ka vispār tā iestāde jau vienmēr te tāpat visu kaut ko ir teikusi. Nu ja Reira kungu citētu, man liekas, kāds no jums citēja viņu, es tāpēc arī tā atceros tā svaigi šo citātu, nu nekas labs tur nebija pateikts par to, vai tas bija cienpilns dialogs. Nebija savlaicīgi un nebija konsultēšanās.

Tad tāda būtu mana īsā atbilde. Un to ļoti labi parāda audioieraksti, ar kādu attieksmi deputāti pat analizēja ECB atzinumu. Tā bija es teiktu nievājoša attieksme pret šo iestādi, par ko, man bija klausoties kauns.

Kāpēc mums tas ir praktiski svarīgi? Ne jau nu mums tā ECB formālās procedūras ievērošana Finanšu nozares asociācijai šausmīgi interesētu. Mēs lielākās bankas ir ECB uzraudzībā tiešā. Tāpēc mums ir svarīgi, ka, ja likumdevējs šeit izdara kaut kādas darbības, kas ietekmēs mūsu darbu šeit vai radīs neskaidrības, vēlāk uzraugs, kas ir Eiropas Centrālā banka, viņu komandas nāks šeit un mums prasīs piemērot to kaut kādā varbūt dīvainā veidā, piemēram, ko mums tagad darīt ar... atkarīgs kāds tas regulējums, kādas tālāk ir sekas no uzrauga ieskatiem, jo ne jau Latvijas Banka šo uzraudzību īsteno. Un tāpēc mums ir svarīgi, ka ECB viedoklis tiek noskaidrots un analizēts. Ne jau tāpēc, ka teorētiski to paredz kaut kāds līgums. Mums kā asociācijai tas ir svarīgi tāpēc, ka tā ir mūsu biedru ikdiena, ko prasīs uzraugs, kā izpildīt normas, kuras ECB nepiekrīt vai iebilst. Pieņemsim, ja ECB pasaka, ka ir tādi un tādi riski, viņi pēc tam atnāks pie mums, pie banku biedriem, un teiks, ziniet, re kur bija mūsu atzinumā, šādi riski un mums īsti neinteresē, ko likumdevējs jums tur nolēma, kā jūs šos riskus ņemsiet vērā tagad. Un tā kā mēs esam starp diviem dzirnakmeņiem šajā gadījumā. Latvijas likumdevējs var darīt, ko viņš vēlas, protams, bet mums beigās jāatskaitās un jāizpilda ir ECB prasības, nevis Latvijas likumdevēja prasības tādā izpratnē, kā mēs tur riskus vedīsim pēc tam. Un tā jau ir tā problēma, kāpēc mums tas ir tik svarīgi.

I. Kucina.

Paldies. Turpināsim ar jautājumiem, lūdzu.

L. Liepa.

Jā, liels paldies par atbildi.

Un mans pēdējais jautājums ir. Mūsu godātais kolēģis, pārstāvot Saeimu, mutvārdu runas ievadā diezgan daudz uzmanības veltīja tam, kāpēc likumdevējs īpaši jutīgi uztvēra EURIBOR likmju kāpumu un inflācijas pieaugumu, norādot, ka vēl svaigā atmiņā ir 2008. gada krīze, kur kolēģis gan norādīja, Latvijā kas būtu sākusies jau agrāk, 2007. gadā, sakot, ka likumdevējs vēlējās preventīvi... tā tad novērst negatīvās sekas, kādas varētu būt, vērtējot iespējamo krīzi, kāda varētu sekot gan inflācijas radītajam patēriņa cenu pieaugumam, gan arī EURIBOR likmes pieaugumam.

Vai šāds salīdzinājums ir pamatots? Proti, vai 2022. gadā sāktais EURIBOR kāpums likmes un jau pastāvošā augstā inflācija, kas faktiski sekoja pēc pandēmijas pasākumiem, ir salīdzināma ar 2008. gada un 2009. gada Latvijas situāciju?

Paldies.

E. Pastars.

Nē, nav salīdzināma. Mums nebija algu krīze, bezdarba krīze. Ja mēs paskatāmies arī banku peļņitspējas rādītājus (*parāda vizuālu materiālu*), tad mums viņš bija šāds kritums, mums tāda krituma nav.

Bet es varu piekrist, ka kolēģis, Saeimas pārstāvis, bija konsekvents Saeimas viedokļa paušanā šajā gadījumā, jo Saeimas viedoklis bija... Saeimai bija tāds viedoklis, tikai viņš nebija balstīts... Iespējams, ja būtu bijuši aprēķini, kāpēc Saeima domāja, ka tā notiks preventīvi un ir jārikojas, un būtu cēloņsakarība uzzīmēta, ka, ja pieaugtas, notiks tas, tad šādu rādītāju ietekmēs un būs tādi rezultāti, tad es varētu kaut kā komentēt šo, bet tāds bija Saeimas viedoklis. Nu, katram ir savs viedoklis par lietām un ne vienmēr ir svarīgi, ka viedoklis saskan ar faktiem. Tāpēc tas arī ir viedoklis.

L. Liepa.

Liels paldies.

Mans kolēģis Matīss Šķiņķis.

I. Kucina.

Jā, lūdzu, turpināsim.

M. Šķiņķis.

Paldies. Šķiet, divi jautājumi būs vai maksimums, trīs.

Jūs uz šo jautājumu noteikti varat un es pat aicinātu, ņemot vērā to, ko jūs teicāt, atbildēt nesaucot vārdus un, ja jūs uzskatāt, pat iestādes jūs negribētu saukt, lai ierēdņi neciestu, bet tomēr ir svarīgi saprast. Vai jūs varētu pateikt, kuras iestādes bija pārstāvētas darba grupā pēc tam, kad regulējums tika pieņemts un kas tad strādāja par to, kāda varētu būt izpratne par to, kas ir pieņemts?

E. Pastars.

Jā, tur nav daudz ko... tur man ir arī sarakstes materiāli... Pamatā mēs tikām.. to jau arī VID pārstāvis arī apliecināja, ka viņi bija pārstāvēti. Es zinu, ka vienīgā iestāde, kas rakstiski deva komentārus, bija PTAC, paldies viņiem par to, viņi nekad no šādām politiskām lietām nav bijušie. Un izkomentēja, lai mēs nepārkāptu patērētāju tiesības kādā sadaļā, piemēram, patērētāju jēdziens, kas bija ļoti svarīgs jautājums, kas arī tur ir atrunāts, un lai mēs nepārkāptu to... Tātad VID, PTAC... VID konsultējās ar Finanšu ministriju un Finanšu ministrija ik pa laikam arī pieslēdzās šīm sapulcēm, vai pat gandrīz katrā sapulcē, jo viņa bija faktiski normas autori pēc būtības. Tāpat arī sarakstē mēs vienmēr iekļāvām arī Latvijas Banku, bet es ļoti neatceros Latvijas Bankas viedokļus, ka viņi būtu aktīvi pauduši šajās darba grupās, varbūt ļoti nedaudz... Jo viņi iesaistījās tikai tad, ja tur bija kaut kāda problēma, vai mēs viņiem lūdzām pakomentēt objektīvi no malas. Arī no Saeimas Juridiskā biroja... mēs vismaz turējām viņus informētus, bet viņi vairāk komunicēja pa tiešo ar iestādēm, ne tik daudz ar mums pa tiešo. Bet es sapratu, ka kaut kāda komunikācija starp ministrijām un Saeimu bija šajā veidā, bet precīzi... vēl precīzāk pasakot, 18. decembra vēstule ar konkrētiem jautājumiem, es nezinu, vai viņa ir lietas materiālos, to es nemāku pateikt. Viņai jābūt būtu publiski pieejamai... un vai viņu vispār kāds ir redzējis, es par viņu tikai tā runāju... Bet tur... to Saeima mums atļāvēs nemaz neatbildēt, tur bija visi šie praktiskie jautājumi, uzdoti. Bet, ja vajag, es viņu varu atsūtīt, jo es viņu pats vakar intensīvi meklēju. Paldies.

M. Šķiņķis.

Vēl viens tāds ļoti arī tehnisks. Varbūt jūs nezināt..., bet, tā kā jūs teicāt, ka ECB viedoklis bija svarīgs, vai jums ir zināms, kādā termiņā Saeima lūdza ECB sniegt atzinumu un vai tad Saeima sagaidīja to pašas Saeimas, nu tā kā noteikto termiņu, kādā ECB ir jāatbild, pirms pieņēma likumu. Vai jums ir tādās niansēs zināms šis jautājums?

E. Pastars.

Niansēs nē. Tikai to gan es atceros, ka atzinumu saņēma pēc tam, kad likums bija jau pieņemts. Tad bija tā... būšu nekorekts... izrādīšanās sēde, kuru varēja noturēt pieklājīgā formā, bet viņu nenoturēja pieklājīgā veidā, lai vismaz cieņpilni apspriestu ECB dokumentu, nevis veidā, kā tas notika. Jā, tas arī viss. Bet, manuprāt, iespējams, ka viņi pat... man nez kāpēc pat atmiņā ir, ka viņa pat divas reizes mēģināja viņu prasīt, vai nevarēja saprast, kurā brīdī prasīt, bet es sīkāk nevarēju komentēt. Tikai zinu, ka viņš atnāca vēlāk tad, kad likumu... jo likums jau kļūst par likumu, kad par viņu nobalso Saeima, un tajā brīdī vēl atzinums nebija pieejams, lai gan varēja, tur principā laika pietika.

M. Šķiņķis.

Labi.

Un tad vēl jautājums. Es nocitēšu Latvijas Bankas viedokli šajā lietā, tikai lai jums uzdotu jautājumu par vienu... kas ir jums adresēts kā nozarei. Es nocitēšu... „Svarīgi atzīmēt, ka arī biedrība „Latvijas Finanšu nozares asociācija”, likumdošanas procesa laikā pārstāvot kreditēšanas iestādes, ir norādījusi uz tehniskās kapacitātes trūkumu savlaicīga atbalsta saņemšanas nodrošināšanā, ja būtu nekavējoties nepieciešams administrēt vairāku desmitu tūkstošu klientu hipotekāro kredīta līgumus, kā arī uz administrēšanas grūtībām... un tad ir piemēri... datu ieguve, par bērniem, ienākumu pārbaude gada sākumā un citi.”

Un tad ir atsauce uz diviem jūsu viedokļiem, kas ir pausts 26. oktobrī un 14. novembrī.

Ja varētu. Jā, nu šā mana citāta kontekstā... Kādēļ un ko jūs norādījāt likumdevējam šajās divās oktobra un novembra vēstulēs?

E. Pastars.

Nu, es cenšos... es ceru, ka tur kaut ko nesajaukšu stāstot, bet nu man ir diezgan liela pārliecība, ka tas ir tas, ko es jau tiesai skaidroju, ka kādā no likumprojekta versijām, tā bija pirmsnodevas versija, laikam tā es varētu teikt... Tā bija otrā lasījuma versija, kurā bija tas 50 vai 30% likmes samazinājums, un tur bija tad tas dažādi kritēriji, ko deputāti vēlējās tur salikt, un mēs skaidrojām, ka nu tā to administrēt nevar. Tas, ka var būt citi kritēriji, uz ko varētu viņu administrēt, to mēs tādās detaļās neiegājām, jo nebija īsti tāda pieprasījuma. Tad pēkšņi radās jauna versija, kur mēs vairāk... tur jau tā vairāk nebija, tāpēc mēs par to vairāk nemaz nerunājām. Nebija īsti arī kur, jo tā bija jau trešā lasījuma versija, kurā to nevar iesniegt.

Bet, jā, mēs iebildām konkrēti par to „bērna gaidībās”, „iznomāts”, „bērnu skaits ģimenē”, ko gan principā mēs varētu noskaidrot, tas nav tik neiespējami un tik grūti, bet principā, jā, tas bija... deputāti uz vietas sāka žonglēt un arī tekstos rakstīt lietas, kuras tur sākās... katrs celt roku un ko viņš varētu pielikt klāt, kam tas pabalsts būtu vajadzīgs. Un tas mērķējums izskatījās tā, ka viņi vienkārši to liek uz dullo. Nesaprotu, kā to var pārbaudīt.

Bet principā mums nebija diskusija par... tas nebija adresēts uz Latvijas Bankas, kas tad bija... tā oktobra piedāvājumu. Par to mēs šādu viedokli... par to mēs vispār viedokli nepaudām.

I. Kucina.

Paldies. Vai būs...

M. Šķiņķis.

Skaidrs. Tad man vairs nav jautājumu.

Es gribēju vēl jautājumu par to oktobra trešā, jo tā ir tā sēde, kuru Tieslietu ministrija komentēja, ka tā varētu būt... tas regulējums varētu atbilst Satversmei, Engīzera kungs no ministrijas... un es gribēju par to, bet tā kā, Pastara kungs, atbildēja vairāk man nav.

E. Pastars.

Par to mēs... mēs nekādus iebildumus par šo diskusiju nepaudām.

I. Kucina.

Paldies, jā. Jautājumu nebūs? Paldies, SEB bankas pārstāvjiem.

Turpināsim ar Saeimas pārstāvja jautājumiem, lūdzu.

R. Neilands.

Paldies.

Paldies par jūsu runu. Izcili. Ļoti patika tādēļ, ka gan par banku nozari, gan par jurisprudenci. Mūzika ausij.

Jautājums ir tāds. Vairākas reizes jau ir pieminēta minimālā summa – 3 centu izmaksa ceturksnī. Kāda bija maksimālā?

E. Pastars.

Maksimālā man šķiet, ka varēja būt arī ap 800-900 eiro. Es tagad no galvas... Vidējā bija 140-180. Katrā bankā tomēr tie klienti ir atšķirīgi. Man liekas, ka bija... varēja būt summa pie 800 eiro, bet es... ja to vajag ļoti korekti, es to varu noskaidrot.

R. Neilands.

Nevajag, paldies.

Tad nākamais jautājums par iespējamām alternatīvām attiecībā uz DSTI rādītāju. Jūs arī norādījāt, ka viena opcija būtu bijis izmantot vēsturisko, kāds ir bijis tad, kad kredīts tiek saņemts. Realitātē tad, kad tiek izsniegti kredīti, bankas tomēr cenšas pieturēties, ka šis rādītājs nepārsniedz 33%. Nu, tā, lai būtu pilnīgi droši, ka klients spēs atmaksāt.

Vai šis rādītājs, kas bija vēsturiski, ņemot vērā, ka kredīta termiņi... hipotekārā kredītu termiņu tajā klasiskajā patērētāja izpratnē, ir garu termiņu 10, 15, dažkārt arī 20 un vairāk gadi, ja tas ir vēsturiski bijis un klientam ienākumi mainās. Vai tiešām šo vēsturisko varētu ņemt vērā? Ienākumi dažkārt arī mainās būtiski.

E. Pastars.

Jā, tas būtu sarežģīti. Tas, ko mēs varētu darīt, visticamāk, ir mēģināt, cik absolūtos skaitļos ir pieaudzis maksājums. Nu respektīvi, jo mēs skatāmies, ka lielākajai

daļai klientu, 72%, maksājums pieaug par 100 eiro apmēram līdz 100 eiro. Var mēģināt teikt, ka nevis to ienākumu līmeni teikt... tas viens variants varētu būt ... bet tas varētu būt nekorekti dažu klientu gadījumā vai daudzu klientu gadījumā, it īpaši to, kuri vēsturiski ņēma kredītus.

Bet, kā jau es teicu, vislielākā problēma bija tie svaigie kredīti, kuri tik tikko bija piešķirti un ienākumi bija zināmi. Bet varētu arī izmantot pieeju, cik absolūtos skaitļos, jeb procentuāli ir pieaudzis pats maksājums, neskatoties vispār ienākumos. Nu respektīvi, ja viņš bija 22%, tagad viņš ir 33. Teikt, ka mēs pat neskatāmies, cik tev ir ienākumi... Piemēram... bet tev jau tas pieaugums ir tik būtisks mēnesī, pa ja tev ir lielāki ienākumi, tad mēs jau tevi klasificējam... tā mēs kaut kā visiem vēl sašaurinātu vairāk varbūt.

Tā kā tāda iespēja... kaut vai ņemot vērā tos pašus vecos datus. Tas arī ir variants, kā šaurināt... bet es saku, ka tā jau būtu metode, ar ko strādāt. Lai gan no VID datiem, ja mēs skatāmies, 80% gadījumā VID dati būtu korekti un operatīvi, ja mēs iegūtu caur KIB... problēma varētu veidoties pašnodarbinātajiem, kur būtu jāizmanto aizpagājušā gada, nevis pagājušā gada dati. Un vēl dažām specifiskām grupām. Bet tai lielākajai daļai mums būtu ļoti viegli strādāt.

Godīgi sakot, es pat pats to... man pat tāds mazs hobijs bija šajā laikā. Es analizētā veidā sekoju līdz 1000 kredītņēmējiem, kā viņiem iet, kā viņiem mainās ienākumi, kredītreitings. Un nebija nekādu fundamentālu problēmu šos datus iegūt. Tikai uz anonimizētas bāzes.

R. Neilands.

Paldies par atbildi.

Tad man nākamais jautājums ir. Jūs teicāt, kas, protams, arī nav ne mazāko šaubu, ka patiesība, ka lielākā peļņas daļa no banku peļņas nesastāda hipotekārie kredīti. Bet jebkurā gadījumā, vai šīs bankas peļņu pieaugums, kas bija 2,6 vai 2,7 reizes, bija tomēr pamatā balstīts uz tā rēķina, ka EURIBOR likme bija kāpusi?

E. Pastars.

Protams, EURIBOR likmes kāpums... jo EURIBOR likmi jau izmanto dažādiem mērķiem, pirmkārt, arī banka aizdod naudu uz āru, aizņemas naudu un izvieto viņu kaut vai Centrālās bankas kontos novieto, kas tai ir arī pienākums daļēji. Tā kā... No paša EURIBOR, protams, ka šī peļņa... jo naudas cena, nauda ir resurss, tas nav tā, ka kaut kur seifā stāvoša kaudzīte tiek iedota. Naudai ir cena. Tā arī veidojas šī būtiskā peļņas daļa. Bet pats hipotekārais kredīts, ja mēs uz viņu skatāmies kā uz izolētu produktu... Tad EURIBOR ir izdevums šajā gadījumā, jo tā ir naudas cena, bet bankas peļņa neveidojas tieši izolēti šī produkta griezumā. Tas ir... vispār tā nerēķina nekad, tā izolēti, bet, ja tā es vienkārši mēģinu tā tēlaini paskaidrot, ka ne jau tā visa peļņa cēlās

tieši no tiem patērētājiem, kas maksā par hipotekārajiem kredītiem. Bet, protams, peļņas pieaugumu būtiski noteica EURIBOR pieaugums, jo nauda, kas bankā ir... vai slinkā nauda vai nauda, kas nav aprītē, viņa tiek likta kaut kur darbībā un no tā pelna. Un bieži vien pat vienkāršāk šajā laikā nopelnīt no naudas izvietojuma nekā no kredītu izsniegšanas. Jo tev nav riska.

R. Neilands.

Paldies

Un tad man vēl viens jautājums attiecībā uz to 18. decembra vēstuli – Finanšu nozares asociācijas vēstuli – kas bija Budžeta komisijai.

Uz vēstuli rakstiski jums tiešām netika atbildēts, bet ar domu, ka sēdē ir atbildēts, izrunājot. Tāda tā būtība bija, nevis mērķtiecīgi...

E. Pastars.

Jā, tikai te ir jānoklausās tā sēde. Ieteiktu noklausīties, kā tika atbildēts, ka viss jau tāpat ir skaidrs.

R. Neilands.

Jā, es noklausījos to sēdi.

Bet jautājums ir nedaudz cits, kas mani interesēja tieši no tās sēdes konteksta. Tur Reira kungs izteica bažas tieši saistībā ar to, kas tajā vēstulē ir jautājums, un es nocitēju pirmo jautājumu, kas bija. „Vai likumdevēja mērķis bija aizliegt ņemt vērā portfeļa amortizāciju (nodevas objekta apmērā ņemt vai neņemt vērā kredīta pakāpenisku atmaksu), vai tikai ierobežot cesiju un neattiecināt nodevu uz jauno kreditēšanu.” Tas ir citāts. Attiecīgi tas, kas izskanēja Reira kunga runā, bija bažas par to, ka bankas... ka kļūst runas, ka ir informācija, ka bankas plāno savus hipotekāro kredītu portfeļus cedēt uz savām filiālēm kaimiņvalstīs ar domu, lai nebūtu šis portfelis tik liels, tur pat izskanēja bažas par nulli... es nezinu, vai tas vispār būtu reāli, es domāju, ka nē, vismaz ar savām ekonomikas un finanšu zināšanām. Bet nu, bet idejas vai vispār bija banku nozarē, ka varētu cedēt, lai samazinātu šo apjomu, ar ko aplikt nodevu?

E. Pastars.

Ja mēs pēc šī Reira kunga apgalvojuma nopratinājām, ja tā drīkst teikt šo jēdzienu, banku vadītājus... nu, tad vai tiešām kāds ir... Neviens no viņiem neatzinās šāda nodarījuma plānošanā. Un tas, manuprāt, arī būtu ļoti grūti izdarāms, jo patērētāju tiesībās tu īsti no tā patērētāja, kas ir piesaistīts ar nekustamiem īpašumiem, nu nevari nekādi no viņa tikt vaļā, lai kā tu gribētu pa lielam. Patērētāju tiesības ir nacionālas, un kāpēc mēs to jautājumu uzdevām. Mēs gribējām saprast, kāds ir likumdevēja mērķis. Ja mērķis ir... kā arī komisijā izklausījās, bija tikai cesijas aizliegums, vai mēs, ja neko neredzējam, vai mēs varētu ņemt vērā amortizācijas nodevas piemērošanā. Tāda bija tā

jautājuma būtība. Ja mērķis likumdevējam ielikt datumu bija... ne jau, lai aprēķinātu precizitāti, to pēc tam izdomāja kā labu argumentu, bet mērķis bija nepieļaut cesiju. *Okey. Fine.* Ja Saeima grib nodrošināties pret, iespējams, negodprātīgu rīcību... teorētiski... nu, labi, es to akceptēju. Bet tad nodevas objektā bija jāsaka, ja tu necedē, tad tu vari ņemt vērā, ka portfelis rūk... nu viņš tiek atmaksāts regulāri vai ne... un, jo samazinās atlikusī summa, jo samazinās arī nodevas apmērs un samazinās izmaksas. Tāda bija jautājuma būtība. Ja būtu pateikts, ka, ja jūs necedējat, tad jūs varat ņemt ar amortizāciju, mums tas būtu bijis OK kā atbilde. Tas bija tā jautājumu mērķis.

R. Neilands.

Paldies. Citu jautājumu nav.

I. Kucina.

Pastara kungs, tiesas vārdā, paldies par ļoti izvērstām atbildēm, paldies par jūsu laiku, par Finanšu nozares asociācijas viedokļa paušanu. Vēlam arī jums jauku dienu.

Šajā brīdī tiesa izsludina pārtraukumu līdz pulksten 13.30 un uzklausīsim vēl divas pieaicinātās personas šodien.

Paldies. Pārtraukums.

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties.

(Pārtraukums.)

A. Ločmele.

Lūdzu, visiem piecelties, tiesa nāk.

I. Kucina.

Lūdzu, sēdieties.

Tā... turpināsim uzklausīt pieaicinātās personas.

Un kā nākamo aicinu biedrības „Latvijas kredītņēmēju asociācija” pārstāvi, tā-tad izpildinstitūcijas locekli Jāni Āboliņa kungu. Lūdzu!

J. Āboliņš.

Jā, attiecībā uz izskatāmo jautājumu neesmu konstitucionālo tiesību eksperts, bet, kā jau norādījām arī paskaidrojumos, tad uzskatām, ka attiecībā par šo te kompensācijas mehānismu, kas tika ieviests šinīs te noteikumos... Izskatot šo te jautājumu Saeimā, mēs tikām pieaicināti kā biedrības pārstāvji. Un sēdes vadītājs jeb Reira kungs pēc būtības nepamatoja kaut kā konstitucionāli šos te pamatojumus, kāpēc būtu šāds te iedalījums attiecībā par sadalījumu, līdz kādam tad vajadzētu veikt šos te

kompensācijas maksājumus, bet šis te pamatojums bija tikai vairāk vai mazāk, tikai pamatojoties uz kaut kādu ārzemju praksi, kad Eiropas Savienības valstīs tika pieņemti kaut kādi piemēri, pēc kuriem tad vajadzētu vadīties.

Mēs no savas puses un arī paskaidrojamos, ko sniedzām arī Satversmes tiesai, uzskatām, ka šāds te sadalījums, kuram īsti nav nekāda pamatojuma, nu, viņš neatbilst... tomēr cilvēki-kredītņēmēji tiek dalīti pēc kaut kādiem materiāliem ienākumiem. Kaut gan mēs arī norādījām, ka attiecībā uz to, ka vai piemērot vai nepiemērot šo te kompensāciju, mēs vairāk uzskatām, ka būtu jāvadās, vai tas būtu cilvēka vienīgais mājoklis, vai viņam būtu vairāki šie te nekustamie īpašumi, bet iedalījums, ka tikai līdz kaut kādai noteiktai naudas summai piemērot šo te kompensāciju un virs kaut kādas naudas summas nepiemērot, mēs uzskatām, ka tas nav pamatoti.

Praksē mēs esam saskārušies ar gadījumiem, ka tik tiešām cilvēkiem ir vienīgais mājoklis un, palielinoties šiem te procentu maksājumiem... palielinoties procentu maksājumiem un tiem cilvēkiem, kuriem netika piemērota šī kompensācija un šis bija vienīgais mājoklis... nu diemžēl cilvēki nonāca arī līdz maksātnespējai, jo viņi nevarēja segt šos te maksājumus. Tādi gadījumi mūsu praksē ir bijuši.

Tas ir tas, kā tas rezultējās pēc tam, rezultējās pēc tam teiksim, dzīvē.

Tāds īss komentārs.

I. Kucina.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, vai pareizi saprotu. Ja šis atbalsts no valsts puses, teiksim, būtu vairāk mērķēts, tad jūs teiktu, ka būtu atbalstāms regulējums?

J. Āboliņš.

Jā, godājamā tiesa, ja šis te pabalsts netiktu ierobežots pie kaut kādas naudas summas, jebkurā gadījumā viņš arī sasniegtu to mērķi tik tiešām arī tiem kredītņēmējiem, kuriem ir šie te kredīti, bet šis nekustamais īpašums ir lielāks... teiksim, šī summa ir lielāka vai šis te kredīts ir lielāks, jebkurā gadījumā tas būtu attiecināms arī uz viņiem un tas sasniegtu arī šo te mērķi, kad arī tiem cilvēkiem, kuriem varbūt tik tiešām tas ir viens mājoklis kaut kur Pierīgā vai Rīgā dzīvoklis, jebkurā viņiem palīdzētu jebkurā gadījumā šī te atbalsta programma.

I. Kucina.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, vai jums bija iespēja arī piedalīties apspriedē brīdī, kad apsprieda Latvijas Bankas priekšlikumu? Vai bija iespēja paust viedokli par Latvijas Bankas alternatīvo, ja varētu tā teikt?

J. Āboliņš.

Mēs piedalījāties, bet mēs savu viedokli... principā mēs balstījāties uz to, ka šādi ierobežojumi nebūtu jāievieš attiecībā uz šīm te summām, jeb šiem te ierobežojumiem būtu jābūt savādākiem.

I. Kucina.

Mazlietiņ precīzāk varbūt. Ierobežojumi uz kādām summām? Uz sliksni, kas ir 250 tūkstoši eiro?

J. Āboliņš.

Jā, godātā tiesa.

I. Kucina.

Ja? Tas ir vienīgais jūsu iebildums, kas būtu bijis, ka tai normai būtu jābūt plašākai.

J. Āboliņš.

Jā, godātā tiesa.

I. Kucina.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, vai ir bijušas varbūt kādas sūdzības jūsu asociācijā no kredītņēmējiem par regulējumu, par to, kā norma darbojās? Vai ir saņemtas kādas sūdzības?

J. Āboliņš.

Nē, godājamā tiesa, sūdzības nav, bet nu šis te piemērs... šie te piemēri, kad cilvēki jau vērsas, kad viņi jau ir grūtībās nonākuši un meklē šos te risinājumus... nu, jāsaka, ka tādi gadījumi ir bijuši, jā.

I. Kucina.

Paldies.

Paturpināsim jautājumiem. Jurisa kungs, lūdzu!

J. Juriss.

Jā, man tikai papildus tāds jautājums. Es līdz galam varbūt nesapratu jūsu atbildi attiecībā uz precīzāk noteiktu mērķa auditoriju. Tā jūs teicāt, ka tad tas likums būtu, kā saka, sasniedzis savu mērķi. Un arī jūs pieminējāt tagad tos vairākus gadījumus, kad, jūsuprāt, ir bijušas tādas situācijas, kad atsevišķu personu loks no šīs te mērķauditorijas, ar ko bija tēmeļs likumprojekts, tika izslēgts ārā.

Kas ir tie par kritērijiem, es tā nesapratu... kas jums ļāva secināt, ka tās personas nav saņēmušas šo kompensāciju, bet viņām, jūsuprāt, vajadzēja saņemt kompensāciju.

J. Āboliņš.

Mēģināšu formulēt atbildi. Ja nebūtu šis te ierobežojums, šie 250 tūkstoši, tad gadījumos, kad, piemēram, šis īpašums jeb kredītsaistības ir 270 tūkstošu apmērā, cilvēkiem šī te palīdzība, jā, nebija līdz ar to.

J. Juriss.

Paldies. Tagad sapratu.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, Krūmiņas kundze, jautājums.

V. Krūmiņa.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, bet pirms vispār šī likumprojekta pieņemšanas, vai bija kaut kādas indikācijas no kredītņēmējiem, ka varētu būt grūtības ar kredītu atmaksu? Vai tādas informācijas jums nav? Paldies.

J. Āboliņš.

Tas, ka šādas grūtības varētu būt, cilvēki tik tiešām ir vērsušie pie mums ar jautājumiem jau saprotot, ka katrs šīs te procentu likmes pielikums, ka viņiem šīs te problēmas būs. Bet, protams, mēs nezinājām... jo šīs te pieņemtās normas nu nebija zināms gandrīz vai līdz tam brīdim, kamēr viņas tika pieņemts. Līdz ar to mēs nevarējām paredzēt... Bet, jā, cilvēkiem šīs te procentu maksājumu slogs, kas bija un palielinājās, jebkurā gadījumā tādas indikācijas, ka būs problēmas, protams, tādas mums bija.

V. Krūmiņa.

Nu, jā, es gribēju nedaudz precizēt. Tātad tad, kad bija jau tā tendence, ka pieauga šī procentu likme, tad kredītņēmēji tā kā darīja jums zināmu, ka viņi raizējas par šo kredītprocentu likmju augšanu? Paldies.

J. Āboliņš.

Jā, protams. Jā.

I. Kucina.

Paldies. Briedes kundze, lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies.

Man ir līdzīgs jautājums. Mums rīta pusē bija Latvijas Finanšu nozares asociācijas pārstāvis, kurš teica, ka 2023. gadā, kad Saeimā sākās diskusijas par šo te

apstrīdēto regulējumu, ka kredītportfelis bija ļoti labā stāvoklī. Nu... ka, tā kā, viņuprāt, nebija pamata sākt izstrādāt šādu regulējumu.

Vai jums ir viedoklis par šo te? Vai jūs droši vien nevarēsiet par kredītportfeli izteikties... Un faktiski, jūs jau atbildējāt patiesībā, ka indikācijas par to, ka varētu būt grūtības, laikam ka bija, ja?

Nu, jā... es gribēju par to kredītportfeli, bet tad es tikko sapratu, ka laikam jūs neesat tas adresāts.

J. Āboliņš.

Es varbūt varu precizēt, ja drīkst. Tad par šo te kredītportfeli, protams, nevarēšu pateikt. Bet tanī brīdī 2023. gadā cilvēki, tie, kuri vērsās pie mums asociācijā, vairāk stāstīja par to, ka viņiem, protams, kādai daļai bija šie te uzkrājumi un šie te uzkrājumi pēc būtības, nu, zināmā mērā šim te procentu likmju palielināšanas šie uzkrājumi beidzās un līdz ar to, protams, uz to brīdi izskatījās, jā, ka viss ir ļoti labi, ka cilvēki, protams, pārskata savus budžeta maksājumus, pārskata kaut kādus tēriņus... nu, lai cik tas varbūt tā prasti neizklausītos... Nu, negāja uz kafejnīcām, nepirka varbūt kaut kādas dāvanas vai kaut kādas citas lietas, bet tik tiešām, jā, mēģināja ar visiem šiem te līdzekļiem, kas viņiem ir, šos te kredītmaksājumus maksāt. Un vienā brīdī, kad šie te uzkrājumi beidzās, tad, protams... šis te kredītportfelis... nu, vienā brīdī tomēr viņš nu mainījās. Un tomēr arī Saeimā tika norādīts, ka tomēr šīs problēmas ir un līdz ar to nu šāda te atbalsta programma būtu jāpieņem.

I. Kucina.

Paldies. Mēs turpināsim ar jautājumiem. SEB bankas pārstāvji, lūdzu.

M. Šķiņķis.

Mums nav jautājumu.

I. Kucina.

Paldies.

Saeimas pārstāvi, vai būs jautājumi?

R. Neilands.

Jā, man būs viens jautājums.

Vai es pareizi saprotu, ka jūsu ieskatā šis atbalsts vispār ir nepieciešams? Un uz tiem, uz ko tas attiecas, tie saņem labumu, tiem bija nepieciešamas, bet ka vienkārši nevajadzēja sliekšni 250, bet vajadzēja attiecināt pilnīgi uz visiem?

J. Āboliņš.

Jā, nu varbūt pilnīgi uz visiem nē, bet vienkārši citi varbūt ierobežojumi attiecībā uz šiem te īpašumiem, īpašumu daudzumu, bet tas, ka viņš ir nepieciešams, tas ir

viennozīmīgi. Bet, nu, es pie te šīs summas domāju, ka īsti tas nebūtu tas pareizais varbūt sliekšnis.

R. Neilands.

Paldies. Nav citu jautājumu.

I. Kucina.

Paldies.

Āboltiņa kungs, paldies jums... Āboliņa kungs, piedošanu... paldies jums par viedokli. Novēlēsim arī jauku dienu.

Turpināsim uzklaut pieaicinātās personas.

Kā nākamo aicināšu zvērināto advokāti Jūliju Jerņevu. Lūdzu!

J. Jerņeva.

Jā, tā tad man ir patiess gods šodien uzstāties un sniegt savu viedokli.

Es šajā uzstāšanās reizē gribētu vien papildināt to viedokli, ko esmu iesniegusi jau rakstveidā, un precīzāk pievērsties Saeimas apgalvojumam, ka ir, protams, konstatējamas dažas konsultāciju procesa nepilnības, bet šīs ir tikai nepilnības un šīs nepilnības ir nepietiekami būtiskas, lai varētu jebkādā veidā ietekmēt šīs lietas iznākumu jeb Satversmes tiesas spriedumu.

Es tam nevaru nekādā gadījumā piekrist. Jo, manuprāt, šī ir tā lieta, kur pienākuma apspriesties ar ECB neievērošana ir formāls pamats pārkāpuma procedūras uzsākšanai pret Latvijas valsti par Līgumā noteiktu pienākumu neizpildi. Proti, kā mēs zinām, ECB tiesības izteikt viedokli arī šajā gadījumā, kas attiecas uz monetāro politiku, kur lēmums, kuram var būt ietekme uz monetāro politiku, ir noteikts LEZD 127. pantā, un pēc tam tas tiek precizēts arī gan citos pantos, gan arī apspriestajā šajā tiesvedībā Padomes lēmumā.

Pārkāpuma procedūra potenciāli ir tā, ko var ierosināt vai nu Eiropas Komisija un vai nu citas dalībvalstis, un šajā lietā mēs par to nerunājam.

Tāpēc mēs runājam par to, kādas varētu būt, kāds varētu būt tas juridiskais ietvars un kāda pieteicējam – gan juridiskai personai, gan arī fiziskām personām – kādas tām varētu būt tiesības saistībā ar šo te valsts pienākumu pret Eiropas Savienību faktiski neizpildi. Jo mums ir cita nosacīta dimensija un par to mums arī ir jārunā.

Savā viedoklī es esmu arī atsaukusies uz EST spriedumu, kurš faktiski arī apspriež jautājumu par ECB viedokļa konsultāciju procedūras pārkāpumu, bet jā saka, ka šī lieta tomēr būtiski atšķiras no mūsu lietas apstākļiem. Tāpēc jāskatās, vai mēs varam no citiem Eiropas Savienības Tiesas spriedumiem rast kādu iedvesmu. Un jā saka, ka tieši Eiropas Centrālās bankas konsultāciju procedūras neievērošanas sekas uz fiziskām un juridiskām personām tieši šis jautājums netika vērtēts Savienības Tiesas praksē.

Kas mums ir pieejams? Mums ir pieejama diezgan plaša Eiropas Savienības Tiesas judikatūra attiecībā uz to, kādas ir sekas, ja netiek ievērots pienākums prasīt viedokli vai nosūtīt paziņojumu Eiropas Komisijai. Un es uzskatu, ka šī ir tā tiesas judikatūra, no kuras mēs varam smelties iedvesmu un kura mums ir noteikti jāskatās, jo tā dod tādu juridisko ietvaru un mums, kā varētu Eiropas Savienības Tiesa interpretēt šo konkrēto gadījumu.

Tātad, skatoties uz šiem procesuālajiem pārkāpumiem, mēs redzam arī Eiropas Centrālās Bankas 2015. gada paziņojumu par konsultāciju procedūru, kā viņi to redz. Viņi arī ir atsaukušies uz vairākiem spriedumiem, no kuriem es gribētu uzsvērt vairākus.

Tātad īpaši laikam lieta CS-194/94 *CIA Security International*, kur sprieduma 48. un 54. punktā Savienības tiesa norādīja, ka paziņošanas pienākums ir būtisks. Lai panāktu kopienas Savienības kontroli un šādas kontroles par attiecīgi Eiropas Savienības kompetencē esošiem jautājumiem kontroles efektivitāte būtu lielāka, ja tiesību akti tiktu interpretēti tādējādi, ka paziņošanas pienākuma neizpilde ir būtisks procesuāls trūkums, kas attiecīgos noteikumus padara nepiemērojamus un tādējādi neizpildāmus pret privātpersonām.

Ir dažāda veida Savienības tiesas prakse jautājumos par pienākumu neapspriešties, konsultēties ar Komisiju sekām. Ir tādas lietas, kurās Savienības tiesa pateica nē, attiecīgais pienākums ir nepietiekami skaidrs, ir ar nosacījumiem vai jebkādu citu iemeslu dēļ ir tāds, kurš rada tiesības un pienākumus tikai starp dalībvalsti un institūcijām, tāpēc privātpersonām nav tiesību atsaukties uz šiem jautājumiem. Bet šī tiesas judikatūra ir katru reizi par kaut kādiem diezgan īpatnējiem faktiskajiem un juridiskajiem apstākļiem. Un, ja godīgi, es nevaru teikt, ka man būtu skaidrs viedoklis, ka mēs varam šo judikatūru ekstrapolēt uz šo lietu tādējādi, ka es zinātu, kāds būtu Savienības tiesas viedoklis konkrētajā situācijā. Un tas, ko mēs zinām, mēs zinām no *OLAF* sprieduma, ka ECB konsultāciju procedūra nav formāls process, tam ir būtiska nozīme. Tātad, mums ir būtisks procesuāls pienākums, šis procesuālais pienākums nav izpildīts.

Ko mēs varam redzēt vēl no tiesu prakses.

Ir tiesas... Ir viena tiesvedība Kiprā bijusi, kur, līdzīgi kā mūsu gadījumā, dalībvalsts nav ievērojusi pienākumu saņemt atzinumu no Eiropas Centrālās bankas. Es tūlīt atradīšu lietas nosaukumu... šis bija Augstākās tiesas spriedums. Tajā lietā tiesa bija nolēmusi, ka šis bija pārkāpums procesuāls, bet neuzskatīja to par pietiekami būtisku, jo vienlaikus lietā atradās Eiropas Centrālās bankas vadītāja vēstules, no kurām izrietēja, ka viņš arī neuzskatīja pārkāpumu par pietiekami būtisku. Es vēlāk precizēju šo te atsauci uz spriedumu.

Bet tas, ko es gribētu teikt, ka mūsu gadījumā mums nav pamata uzskatīt, ka ECB neuzskata pārkāpumu par būtisku, tāpēc ka... Es nevaru piekrist tam, ko Saeimas pārstāvis teica pirmajā dienā, ka atzinumā taču nebija skaidri pateikts, ka nedrīkstat

nekādā gadījumā jūs pieņemt šo likumu, jo tā jau Eiropas Savienības institūcijas nesarakstās ar dalībvalstīm, tā tas vienkārši nav pieņemts. Un tāpēc teksts vai stils kā tādas nevar tikt uzskatīts par pietiekamu.

Tas, ko mēs varam izlasīt. Mēs varam izlasīt Eiropas Centrālās bankas 2023. gada ziņojumā, gada pārskatā, ka ir sadaļa 9.2. un šajā ziņojuma sadaļā Eiropas Centrālā banka atskaitās par to, kāda bija tā sadarbība ar dalībvalstīm. Un tika norādīts, ka tika konstatēti 12 gadījumi, kad netika izpildīta prasība konsultēties ar ECB. Un 5 nacionālo prasību neizpildes gadījumi attiecas uz banku īpašam nolūkam paredzētiem nodokļiem un nodevām, kas ieviesti, reaģējot uz inflācijas un procentu likmju pieaugumu. Un šie gadījumi attiecas uz... tad ir uzskaitījums... 5. gadījums ir Latvijas likumu, ar ko groza Patērētāju tiesību aizsardzības likumu un kas paredz, ka 2024. gadā kredītiestādēm būs pienākums maksāt hipotekāro kredītņēmēju aizsardzības nodevu par aizņēmējiem, kuri atbilst konkrētiem nosacījumiem. Tātad mēs neredzam no šīgada ziņojuma, ka ECB dotu mājienu par neizpildes nebūtiskumu, tieši otrādi.. citēju... „pieci nacionālo prasību neizpildes gadījumi”.

Tātad, ir pamats uzskatīt, ka pat ja mēs skatītos uz Kipras administratīvās Augstākās tiesas spriedumu, pirmkārt, tajā lietā tiesa nevērsās ar prejudiciāliem jautājumiem Savienības tiesā, tāpēc šis ir tikai piemērs, ko mēs nevaram uzskatīt par saistošu mūsu gadījumā. Un otrkārt, mums tiešām ir būtiski atšķirīga situācija, kura nav pamata šo te nebūtiskumu saskatīt.

Tas, ko es redzu no lietas faktiem un no tām tiesas sēžu daļām, ko man sanāca noklausīties, tiek regulāri uzsvērts no Saeimas puses, ka nebija laika, ka likumprojekts pēc būtības vairākkārt mainījās un nosūtījām, tiklīdz bija iespējams.

Man palika pašai neatbildēts jautājums, kāpēc Saeima, virzot likumprojektu pirmajā lasījumā, virzot otrajā lasījumā, zināja, ka šis likumprojekts būtiski tiks izmainīts, zināja... tomēr virzīja, bet vienlaikus prezumēja, ka nav pat vērts uzsākt konsultāciju procesu ar Eiropas Centrālo banku. Un arī zinot, ka šis tomēr ir konsultāciju process, kur Eiropas Centrālā banka izsaka viedokļus par to, vai viņuprāt, visi aspekti ir izanalizēti, pirms likumdevējs izstrādājis konkrētu likumprojektu, vai nē... Mēs to varam redzēt no atzinuma teksta, ka netiek norādīts uz konkrētiem vārdiem, uz konkrētiem risinājumiem, bet drīzāk ir norādīts uz to, ka mēs neredzam, vai jūs esat pietiekami daudz padomājuši par vienu, par otru aspektu, vai jūs esat savākuši pietiekami daudz datus.

Līdz ar to es nevaru... vismaz no man pieejamiem datiem saprast, kāpēc nevarēja šo konsultāciju uzsākt ātrāk.

Un mēs zinām, ka likums trešajā lasījumā pieņemts 6. decembrī un atzinums saņemts 11. decembrī, kas ir faktiski divas darbadienas, nesagaidot ECB atzinumu. Es pieļauju, ka no lietas materiāliem jūs varat redzēt, kā tika noformulēts Latvijas pieprasījums Eiropas Centrālajai bankai, cik detalizēti ir skaidrots par steidzamību, jo, ja

steidzamības izņēmums ir paredzēts Padomes lēmumā, ir iespējams ātrāk nekā viena mēneša laikā saņemt atzinumu, es pieļauju, ka Latvija ir izmantojusi šo iespēju. Un, ja to ir izmantojusi, tad kurš ir tas datums, kurš ir tas termiņš, ko Latvijas Republika prasīja ECB. Un, ja, piemēram, no lietas faktiem izrietētu, ka ECB nemaz nav ievērojusi Saeimas noteikto termiņu, tad varbūt šī te nesagaidīšana būtu arī pamatota, netiktu uzskatīta par būtisku procesuālu pārkāpumu. Man gan nav pieeja bijusi lietas materiāliem.

Jā, faktiski par to... Savukārt gadījumā, ja Saeimas pieprasījums ECB nesaturēja pamatotu lūgumu sniegt atzinumu ātrāk, ņemot vērā steidzamību likumprojekta, tad, manuprāt, šis ir atsevišķais pamats uzskatīt, ka šajā gadījumā ir noticis būtisks pārkāpums, jo, kā es jau atsaucos arī savā viedoklī uz *Roquette Frères* lietu, CS 138/79, šis bija līdzīgs gadījums. Tur gan bija par... starp parlamentu un Padomi strīds, bet pieejamo iespēju neizmantošana... pieejamo iespēju prasīt ātrāku atzinuma sniegšanu ir norāde uz to, ka ir pārkāpums būtisks un tādēļ ir... jā, ir pamats atcelt pieņemto normatīvo aktu.

Konkrētajā gadījumā, manuprāt, Satversmes tiesai ir jāsaprot, kāds ir process... vai ir pietiekams pamats uzskatīt, ka šis ir procesuāls pārkāpums, kāds ir pieļauts. Un es domāju, ka mēs pietiekami daudz esam dzirdējuši un lasījuši, Saeima nemaz neapstrīd šo pārkāpumu esamību, bet apstrīd šī pārkāpuma būtiskumu. Tad šis pārkāpuma būtiskums, vai tas vispār ir Satversmes tiesas kompetencē, neprasot Savienības tiesas viedokli šajā lietā, jo ne katrs pārkāpums patiesi ir tāds, kas var padarīt privātpersonas tiesības... privātpersonas pienākumu izpildīt normatīvos aktus par apstrīdamu.

Manuprāt, skatoties uz Savienības Tiesas judikatūru, tātad pēc analogijas ar Komisijas lietām, mēs nevaram teikt, ka mums ir pamats, ka mēs varam šo jautājumu uzskatītu par pietiekami skaidru, par tādu, kuru nacionālā tiesa var izlemt, nevēršoties Savienības tiesā.

Tāpēc... jā... Satversmes tiesa uzskatītu pārkāpumu par pietiekami būtisku, tad nav nepieciešams vērsties, es pieļauju, jo šādā veidā nacionālā tiesa, ievērojot privātpersonu intereses, varētu... tātad nepārkāps privātpersonu intereses, fiziskas personas... fizisku personu un juridisku personu, bet lemjot par nebūtiskumu, mēs faktiski pasakām, ka Satversmes interpretācijā mēs neņemam vērā Savienības tiesas pieeju šiem te procesuāliem pārkāpumiem.

Tas īsumā ir tas, ko es gribēju tieši uzsvērt, pirms jūs uzdosiet man jautājumus. Bet es esmu gatava par visiem aspektiem izteikties, par kuriem man būs viedoklis.

I. Kucina.

Jā, paldies, Jerņevas kundze par jūsu izvērsto ļoti rakstveida viedokli, ar atsaucēm uz Eiropas Savienības Tiesas judikatūru un analīzi. Patiešām bija prieks lasīt.

Arī šodienas atbildes ir saprotamas. Bet dažas varbūt nianse, ko mēs dzirdējām arī iepriekšējās tiesas sēdēs.

Viens no argumentiem no Saeimas puses ir bijis tas, ka, redziet, nevarēja ātrāk saskaņot ar Eiropas Centrālo banku, jo tās redakcijas nepārtraukti bija mainīgas un rezultātā Saeimai bija jānonāk līdz kādam konkrētam risinājumam, lai tad attiecīgi arī jautātu Eiropas Centrālajai bankai konkrētu pozīciju. Un pēc savas būtības, šķiet, mēs sadzirdējām to, ka ātrāk pat nemaz nebija iespējams.

Kāds būtu jūsu vērtējums? Paldies.

J. Jerņeva.

Te es domāju, ka tikai Saeima var zināt, kad likumprojekts ir gatavs nosūtīšanai un apspriedes procesa uzsākšanai. Šajā lietā, manuprāt, tam nav būtiskas nozīmes no Eiropas Savienības tiesību viedokļa. Jautājums ir par to, kāpēc... vai bija tiesības nesaņemt to atzinumu? Nevis, kad prasīja, bet kad pieņēma likumprojektu.

Un arī kādu no pieaicinātajām personām ir izteikusies šajā tiesvedībā, ir nocitējusi ECB arī 2015. gada paziņojumu, kurā skaidri pateikts, ka, viņuprāt, ir jāaptur likumdošanas process, iekams nav saņemts tas atzinums, jo, ja ir steidzamība, mēs tāpat pēc Padomes lēmuma struktūras mēs nevis varam to ignorēt, lēmums 4. pants pasaka, ka vienmēr ir jāuzsāk konsultācijas, bet, ja ir steidzams process, var lūgt ātrāk. Lēmums neparedz izņēmumu, trešo kādu situāciju, ja mēs neesam paprasījuši, vai esam paprasījuši, bet mums gribās ātrāk pieņemt lēmumu. Es neredzu normatīvu pamatu šādai rīcībai.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Un tad vēl precizējošs jautājums. Mēs dzirdējām arī to, ka pēc savas būtības diskusijas pēc atzinuma saņemšanas no Eiropas Centrālās bankas ir bijušas. Un vēl viens arguments ir bijis, ka likumdošanas process mums nav un tikai un vienīgi Saeimas stadijā. Tālāk arī Prezidentam ir iespēja vai nav iespēju, redzot trūkumus, izsludināt attiecīgo likumu.

Jūs rakstveidā paužat viedokli, ka tomēr atbilstoši Eiropas Savienības tiesībām tā institūcija, kura tomēr veic šo saskaņojumu... kurai būtu jāveic saskaņojums, ir tikai un vienīgi Saeima, un šeit attiecināt uz Prezidenta kompetenci nevajadzētu.

Vai pareizi es jūs saprotu? Nu, principā divi jautājumi pēc būtības, ka arguments par to, ka diskusijas par atzinumu ir notikušas, vai tiešām šeit tad mēs varam saskatīt būtisku pārkāpumu, un otrs, kā jūs vērtējat Prezidenta noslēguma daļu likuma darbībai? Paldies.

J. Jerņeva.

Attiecībā uz Prezidentu es teiktu, ka no Eiropas Savienības tiesību viedokļa būtu absolūti pieļaujams, ja Saeimas kļūdu būtu izlabojis Prezidents, tas būtu absolūti pieļaujams, bet viņš to nav izdarījis un viņš arī nav lietas dalībnieks. Tāpēc Prezidenta

neizdarību es neredzu pamatu šeit apspriest. Jo jebkurā gadījumā nozīme ir tai apspriešanai pēc būtības – vai apspriede ir notikusi, vai ECB viedoklis tika uzklauts. Mēs varam tikpat labi pateikt, ka mums šeit notiek atzinuma apspriede, jo tāpat kā ar likumprojektu kurš... ar Saeimas deputātiem, kuri komisijā apsprieda atzinumu pēc trešā lasījuma, mēs šeit arī to pašu darām. Vai tas ir pēc būtības, vai mēs to varam ielasīt Padomes lēmumā? Es esmu diezgan pārliecināta, ka nevaram.

I. Kucina.

Paldies.

Es precizēšu mazliet viedokli. Šeit nav jautājums par Prezidentu izdarību vai neizdarību. Konkrēts jautājums – kura ir tā institūcija, kurai ir pienākums, obligāts pienākums, veikt saskaņojumu. Jo mēs dzirdējam pēc savas būtības arī argumentus, ka likumdošanas process... jā, viens ir Saeimas daļa, pēc tam ir nākamā daļa pie Prezidenta. Un jūs savā atzinumā rakstāt, ka „Valsts prezidents nav uzskatāms par atbildīgu Padomes lēmuma izpratnē, un šāds pienākums tieši būtu attiecināms tikai un vienīgi uz Saeimu, kura virza likumu un tā ir vienīgā institūcija, kurai ir pilnvaras apsvērt ECB atzinuma saturu.” Pilnvaras apsvērt ECB atzinumu... es citēju jūsu rakstīto.

Lūdzu.

J. Jerņeva.

Pat ja Prezidents neizsludina likumu, Prezidents pats negroza likuma saturu. Prezidents var norādīt uz jebkādiem iemesliem, kādēļ viņš uzskata, ka ir likumprojekts jāatgriež Saeimai, bet viņš pats šo atzinumu neņem vērā un neieraksta savādākus vārdus. Līdz ar to šis ir tiešām, manuprāt, tāds procesuāls veids, kā mēs varam atgriezties pie lēmuma pieņemēja.

Attiecībā uz Saeimu, protams, ka varu teikt, ka ne tikai Saeima ir kompetenta, tāpēc ka, ja šis likumprojekts tiktu sagatavots lēnāk un iesaistot visas ministrijas, tad mēs varētu teikt, ka ministriju līmenī to varēja saskaņot. Saeima vienkārši ir tā pēdējā institūcija, kura zina, ka šis ir tas gala variants un mēs to tālāk sūtam, vismaz pēc būtības gala variantu. Protams, ka konsultācijas varēja notikt arī pirms tam.

I. Kucina.

Labi, paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Jurisa kungs.

J. Juriss.

Jā, man tāds papildu jautājums, lai es saprastu. Vai jūs ieskatāt arī, ka procedūras izpildes deformācija pēc būtības būtu pielīdzināma procedūras neizpildes gadījumam?

J. Jerņeva.

Teorētiski – nē. Praktiski šajā lietā es domāju, ka ir notikusi procedūras neizpilde, nevis nepienācīga izpilde.

J. Juriss.

Jā. Un tad vēl viens papildu jautājums arī. Man grūti spriest, cik jums ir bijusi liela prakse, analizējot ECB atzinumus dalībvalstīm dažādās jomās. Jums vispār tāda ir? Es sākumā uzjautāšu...

J. Jerņeva.

Es pati neanalizēju ECB atzinumus pēc to ekonomiskā satura.

J. Juriss.

Es nedomāju, ka jūsu kompetence būtu analizēt katrā konkrētajā gadījumā. Es domāju, vai jūs pētnieciski esat kaut vai to jautājumu pētījusi?

J. Jerņeva.

Šis nav manas zinātniskās izpētes mērķis.

J. Juriss.

Paldies, tad es to nākamo jautājumu nejautāšu. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Turpināsim ar jautājumiem. Briedes kundze, lūdzu.

J. Briede.

Jā, paldies.

Jūs mani samulsinājāt ar to, ka jūs teicāt, ka tad, ja tiek konstatēts pārkāpums, tad nav jāvēršas Eiropas Savienības Tiesā, ja netiek, tad ir jāvēršas. No kādas Eiropas Savienības tiesību normas vai vismaz no Eiropas Savienības Tiesas prakses jūs to secināt?

J. Jerņeva.

Es to secinu tādējādi, ka Eiropas Savienības tiesību efektivitāte ir domāta kopējo mērķu sasniegšanai un pilsoņu labklājības veicināšanai. Un pienākums vērsties Savienības Tiesā ar jautājumiem no tiesas viedokļa, protams, ir vienmēr saistīts ar neizpratni vai nepietiekamu skaidrību attiecībā uz to, kā mums ir jāinterpretē Savienības tiesības. Un formāli, ja mēs runājam par formālu iespēju ielasīt kādā Savienības Tiesas spriedumā... Tad šajā gadījumā ir tiesības nevērsties.

Es diez vai varēšu jums nocītēt, ja tas ir tas jautājums. Bet pēc būtības, ja mums nav kādas iesaistītās personas, kuras pēc tam prasītu valsts atbildību Savienības tiesību

pienākumu neievērošanas gadījumā... bet pēc būtības šo pārkāpumu mēs neesam nekad apsprieduši faktiski. Arī Savienības Tiesā.

I. Kucina.

Paldies.

Tātad turpināsim. SEB banka, lūdza pārstāvju jautājumi.

L. Liepa.

Godātā tiesa, paldies par iespēju. Liels paldies kolēģei Jerņevai par ārkārtīgi detalizētu atzinumu, kurš pieskaras jautājumam, kam mēs esam, var teikt, tikai garām ejot pievērsuši uzmanību šajās trīs dienās.

Un, proti, tas ir par kompetenču sadalījumu starp Latvijas likumdevēju un Eiropas Centrālo banku. Mēs esam diskutējuši un konstatējuši šīs lietas ietvaros vienu juridisku faktu, kas šķietami neraisa šaubas, ka pieņemtais normatīvais akts, apstrīdētās normas, cenšoties atbalstīt cilvēkus pret patēriņa cenu pieaugumu, un EURIBOR likmes pieaugumu nonāk pretrunā ar to politiku, kādu kopš 2022. gada izpildīja Eiropas Centrālā banka, lai samazinātu inflāciju. Jūs savā atzinuma 4.1. punktā, tas ir lietas sējumu 2. sējuma 94.–95. lappusē, nonākat pie diezgan konsekventa, vai nu, šī atzinuma ietvaros diezgan konsekventa secinājuma, ka faktiski Saeima varētu būt darbojusies ārpus savas kompetences ietvariem.

Vai jūs nevarētu varbūt detalizētāk izskaidrot, jo nu, var teikt, ir šī procesa vienpadsmitā stunda, tātad jūs esat pēdējā, ko mēs uzklusām pirms debatēm, un tomēr šis ir ļoti svarīgs jautājums par Savienības tiesību piemērošanu.

Vai Latvijas likumdevējs, neveicot savlaicīgu un pienācīgu, efektīvu apspriedi ar Eiropas Savienības institūciju – Eiropas Centrālo banku – nenonāk pretrunā kompetenču sadalījuma pienākumam? Tas ir pirmais jautājums.

Un otrs. Tātad, kādas varētu būt tiesiskās sekas situācijai, kurā, ja mēs konstatētu, ka šīs kompetences, ka Latvijas likumdevējs ir rīkojies ārpus savas kompetences, proti, iegājis finanšu stabilitātes un monetārās politikas jautājumos, jo Latvija kā eirozonas dalībvalsts tomēr ir pakļauta Eiropas Centrālās bankas saistošajiem lēmumiem. Paldies.

J. Jerņeva.

Jā... Šis nav tas jautājums, uz ko es varu atbildēt vienā teikumā, bet centīšos maksimāli īsi.

Tātad Eiropas Savienība ir balstīta uz premisas, ka Eiropas Savienība ir tiesīga darīt tikai to, ko tai ir uzticējušas dalībvalstis. Tikai. Tāpēc jebkurš Savienības tiesību akts, jebkura līguma norma, kura paredz Savienības institūciju iesaisti... tas, cita starpā, tas izriet no Savienības Tiesas judikatūras. Tas rezultējas tajā, ka šajā konkrētajā aspektā vismaz kompetence tiek nodota. Tātad, ja Eiropas Centrālajai bankai saskaņā ar

Līgumu, ir tiesības tikt uzklautai, tad šajā jautājumā, šajā aspektā ir obligāta Savienības kompetence. Tiklīdz jebkurš jautājums, lai cik tas būtu plašs vai šaurs, nonāk Savienības kompetencē, tas iziet no dalībvalstu kompetences, jo nevar viens jautājums būt vienlaicīgi vienā un otrā groziņā.

Ja mēs runājam par monetāro politiku un finanšu politiku, šie jautājumi ir ārkārtīgi plaši. Tātad, monetārā politika saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ir ekskluzīva kompetence, kas jau ir definēta, un par to nav nekādu šaubu. Finanšu politika ir plašāks jautājums, un tā ir faktiski tāda dalītas kompetences piemērs, kur atsevišķi jautājumi joprojām paliek dalībvalstu kompetencē.

Šis kompetenču sadalījuma jautājums ir ārkārtīgi tehniski sarežģīts un katrs... bet mēs saprotam no Līguma uzbūves un no Padomes lēmuma, kuru mēs arī šajā lietā nemitīgi pieminam, ka Eiropas Centrālajai bankai ir dota iespēja, pirmkārt, uzzināt laicīgi par nacionālo likumdevēju rīcību un izteikt savu viedokli gadījumā, ja valsts, piemēram, ar šīm apstrīdētajām normām būtu pilnībā iejaukusies Savienības ekskluzīvajā kompetencē, tad mēs nerunātu par atzinuma saņemšanu. Mēs, protams, runātu par to, ka ECB pateiktu nē, nē, nē, jūs to vienkārši nedrīkst pieņemt šo lēmumu. Bet konkrētajā gadījumā ir šis te dalītās ekskluzīvās kompetences monetārajā politikā, dalītās kompetences finanšu politikā, jautājums un neprasot atzinumu vai nesagaidot atzinumu un neņemot pēc būtības šī atzinuma saturu pirms likuma pieņemšanas, dalībvalsts ir... faktiski tas, ko es mēģinu pateikt atzinumā... ignorējusi šo kompetenci, jo Eiropas Centrālās bankas tiesību ignorēšana ir kompetenču ignorēšana *de facto*.

Tāpēc arī es esmu šodien pateikusi, ka, manuprāt, tas procesuālais pārkāpums ir tik būtisks.

I. Kucina.

Paldies.

L. Liepa.

Liels paldies. Šobrīd jautājumu pieteicēja pārstāvjiem nav.

I. Kucina.

Paldies bankas pārstāvjiem.

Lūdzu, turpināsim ar Saeimas jautājumiem pārstāvim.

R. Neilands.

Paldies.

Vai es pareizi saprotu, ka jūs uzskatāt, ka pārkāpums ir tik būtisks, ka Satvermes tiesai būtu pamats atzīt, ka šīs apstrīdētās normas ir pieņemtas neatbilstoši likumdošanas procesam un līdz ar to tās ir atzīstamas par spēkā neesošām?

J. Jerņeva.

Es teiktu, ka tas nozīmē, ja mēs skatāmies pēc analogijas ar lietām, kurās iesaistīta Eiropas Komisija, tas nozīmē to, ka privātpersonai ir tiesības lūgt attiecīgās normas atzīt par nepiemērojamām un neizpildāmām, tas *de facto* nozīmē arī tiesības faktiski prasīt šo pārkāpumu sasaistīt ar viņu tiesībām, privātajām interesēm. Tātad, šis nav procesuāls... tas, ko es gribu teikt, ka šis ir, manuprāt, acīmredzams procesuāls pārkāpums starp dalībvalsti un Eiropas Savienību, bet no Savienības Tiesas judikatūras, piemēram, *CIA* lietā vai citās lietās, pieņemsim, *Sapod Audic C 159/00*, privātpersona var atsaukties tātad uz to, ka nav sniegts paziņojums Savienības institūcijām par pieņemtajām nacionālajām normām. Un, ja mēs runājam par to, ka ir tiesības atsaukties, ir tiesības šo te pārkāpumu pieminēt nacionālajā tiesvedībā, tad mēs to varam izprast tikai tādējādi, ka šīm tiesībām jābūt efektīvām pēc būtības, nevis mēs vienkārši atsaucamies formāli, ka ir tāds pārkāpums, ir zilonis istabā, bet mēs, lūdzu, tur neskatāmies, bet šim zilonim ir jābūt sekām, juridiskām sekām, uz prasību vai konkrētajā gadījumā – konstitucionālo sūdzību.

R. Neilands.

Tad precizējums. Nu, būtībā tas, ko jūs tagad pateicāt, ir tieši tas, ko, godājamie kolēģi dara ar pieteikumu, pārstāvot savu klientu un arī uzturot šo pieteikumu. Attiecīgi, viņi atsaucas uz to, ka ir pārkāpums...

I. Kucina.

Kolēģi, lūdzu jautājumu, nevis secinājumu. Kāds ir jūsu jautājums?

R. Neilands.

Mans jautājums tad ir tāds, vai tiesai ir pamats atzīt, ka šīs normas ir pieņemtas neatbilstošā kārtībā?

I. Kucina.

Kolēģi, tiesa izlems pati, tas ir mūsu uzdevums.

Jautājiet, lūdzu, ekspertei, kāds būtu jautājums no jūsu puses vēl?

R. Neilands.

Nākamais jautājums tad, ja. No jums ir pilnīgi skaidrs, ka jūs uzskatāt, ka pārkāpums ir un ka pārkāpums ir būtisks.

Tad man ir nākamais jautājums... bet jūs vienlaicīgi arī piekritāt tam, ka likumdošanas process noslēdzās ar to brīdi, kad Prezidents izsludina šo pieņemto likumu. Attiecīgi līdz ar to tad ir jautājums. Šajā atzinumā 5.7. punktā ir norādīts tas ieteikums, tas secinājums, galarezultāts, ar ko rezultējās atzinums: „ņemot vērā iepriekš minēto, Eiropas Centrālā banka iesaka likumprojektu papildināt ar rūpīgu analīzi attiecībā uz

iespējamām negatīvām sekām banku nozarē. Analīzē būtu jāvērtē ierosinātās nodevas konkrētā ietekme uz, pirmkārt, jaunu kredītu piešķiršanu, otrkārt, konkurences apstākļiem tirgū.” Attiecīgi tas bija tā kā atzinuma rezultāts.

20. decembrī, 2023. gadā Saeimas Budžeta komisijā, tas ir tajā pašā dienā, kad Valsts prezidents izsludināja likumprojektu... šo likumu jau pieņemto, tika izskatīta Latvijas Bankas prezentācija, tā ir arī pieejama Saeimas mājaslapā. Neieejot niansēs un nesaucot visus datus, bet tas, kas te ir norādīts, ir „plānotā kredītņēmēju aizsardzības nodeva 2024. gadā būtiski nepasliktinās banku pelnītspēju, tā saglabāsies virs pēdējo gadu līmeņa”. Un attiecīgi „peļņa pret aktīviem pārsniegs pirmskrīzes līmeni”

Tātad principā šis... var diskutēt, cik šis bankas atzinums ir detalizēts un padziļināts, bet jautājums ir tāds. Vai tomēr likumdevējs nebija izpildījis šo pienākumu, kas ir uzlikts ar Eiropas Centrālās bankas atzinumu?

J. Jerņeva.

Pirmkārt, nē, neizpildīja tāpēc, ka, atzinumu nesagaidot, likumprojekts tika trešajā lasījumā pieņemts.

Otrkārt, runājot par jūsu pieminēto 5.7. punktu. Tātad, Centrālā banka norāda, ka papildus tam materiālam, kas tika Centrālajai bankai nosūtīts, ir jāvērtē arī jaunu kredītu piešķiršana un konkurences apstākļiem tirgū. No jūsu arī teiktā un no man zināmiem lietas apstākļiem, ja tā nav patiesība tad, lūdzu, mani labojiet... Man nav zināms, vai tiešām ir izvērtēta šo apstrīdēto normu ietekme uz konkurences apstākļiem, jo konkurence jau nav par to, vai Latvijas bankām paaugstinās peļņa vai nepaaugstinās peļņa. Konkurence ir par to, man liekas, es sadzirdēju sākumā, pieteicēji pirmajā dienā minēja par lēmumu pieņemšanu, ka SEB banka vēlas vai ir jau aizgājuši uz citu dalībvalsti. Šī ir konkurence. Jā. Bankas tās, kuras šobrīd darbojas Latvijā vai kuras apsver iespēju ienākt Latvijas tirgū, šo lēmumu nepieņem vai pieņem citādāku lēmumu, šī ir taisna ietekme uz konkurences apstākļiem starp dalībvalstīm. Un ECB ir tā institūcija, kura, redziet, ja mēs runājam par kompetenču sadalījumu, kura domā par nevis Latvijas tirgu vien, bet arī par kopējo vienotu tirgu.

Tāpēc no tā, ko jūs teicāt, es teiktu, ka tieši tas apstiprina to, ka ne visi apsvērumi tika izvērtēti.

I. Kucina.

Paldies, atbildi saņēmām. Turpināsim.

R. Neilands.

Paldies, labi.

Un man vēl viens jautājums ir attiecībā uz Valsts prezidenta lomu. Valsts prezidents mēdz izmantot arī savu tiesību atgriezt likumu atpakaļ Saeimā, ja uzskata, ka tas nav izstrādāts atbilstoši Satversmei. Un šajā gadījumā... protams, arī ar citiem

nosacījumiem un ir skaidrs, ka 12. decembrī 2023. gadā, kad notika šī tikšanās pie Valsts prezidenta, bija arī zināms šis Eiropas Centrālās bankas atzinuma saturs.

Vai, jūsuprāt, Prezidents, zinot to informāciju, uzklausot pieaicinātās personas, ja redzētu, ka likumprojekts būtiski pārkāpj procedūru un rada riskus valstij, pieņemtu lēmumu izsludināt?

J. Jerņeva.

Satversme tomēr pasaka, ka likumdošanas vara nepieder tieši Prezidentam, bet pieder tautai un Saeimai. Un, manuprāt, Prezidenta lēmums atgriezt vai neatgriezt likumprojektu, nav tāds, kas mainītu šo lietu pēc būtības, jo apspriedei jābūt pietiekami agrīnā stadijā, lai būtu diskusijas pēc būtības, nevis pie kafijas Prezidenta pilī.

I. Kucina.

Paldies, atbildi saņēmām. Jā, atbilst tam, ko jūs šodien mums viedoklī paudāt.

R. Neilands.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies, Saeimas pārstāvim.

Paldies, Jerņevas kundze, par tik tiešām ļoti labi, lieliski izdarītu darbu. Novēlam arī jums jauku dienu.

J. Jerņeva.

Paldies.

I. Kucina.

Kolēģi, tāpat visas pieaicinātās personas tiesas sēdēs ir uzklausītas.

Un tālāk tiesai būtu jāizlemj jautājums par to, vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības un pāriet pie tiesu debatēm.

Šos jautājumus mēs lemsim nākamajā tiesas sēdē, kas būs 5. martā pulksten 10.00.

Bet gan SEB bankas pārstāvjus, gan arī Saeimas pārstāvi aicināšu jūs gatavoties tiesu debatēm tieši arī 5. martā.

Paldies par darbu, jauku jums dienu!

L. Liepa.

Godātā tiesa, es ļoti atvainojos...

I. Kucina.

Jā, lūdzu!

L. Liepa.

Vai mēs līdz 5. martam nevarētu palūgt vienu dokumentu, kura nepieciešamību es konstatēju tagad, noklausoties pieaicinātās personas Jūlijas Jerņevas skaidrojumu.

Man ir viens diezgan precīzs jautājums, ko mans godātais kolēģis droši vien var atbildēt tūlīt, proti, kādu termiņu Saeima prasīja Eiropas Centrālajai bankai atzinuma sniegšanai.

I. Kucina.

Jā, paldies.

L. Liepa.

Kāpēc tas ir svarīgi? Tas ir svarīgi, lai konstatētu, vai savlaicīgums ir ievērots un vai Saeima tiešām, ņemot vērā to tempu, kādu Saeima vēlējās šī normatīvā akta pieņemšanai turēt, vai Saeima atbilstoši rīkojās, prasot, ECB viedokli.

I. Kucina.

Paldies, tātad konkrēts jautājums – kāds termiņš tika lūgts Eiropas Centrālajai bankai atzinuma sniegšanai.

L. Liepa.

Lietas materiālos nav šī pieprasījuma dokumenta. Ideālā gadījumā Saeimas kolēģis, pārstāvot Saeimu, varētu iesniegt šo dokumentu, tas sniegtu atbildi, vai tika prasīts paātrināti, vai tika prasīts parastā kārtībā, vai tika prasīts konkrēts termiņš... Tas ir svarīgi.

I. Kucina.

Jā, paldies, tiesa pieņem šo lūgumu.

Saeimai lūgšim tātad informāciju rakstveidā iesniegt mums materiālu, dokumentu.

R. Neilands.

Jā, mēs to varam izdarīt, bet šis dokuments ir arī likumprojekta kartiņā ir iekšā. Bet mēs varam...

I. Kucina.

Bet, lūdzu, iesniedziet, lai būtu informācija arī SEB bankas rīcībā un tālāk turpināsim...

L. Liepa.

Kolēģi, ka publiskajā vidē, jūs sakāt, ka tas ir pieejams?

R. Neilands.

Jā, tieši tā, jo es pats arī...

M. Šķiņķis.

Bet svešvalodā. Tur angļu valodā... Vienkārši, lai lietā tas būtu...

I. Kucina.

Kolēģi, vienojamies. Iesniedziet, lūdzu, informāciju un attiecīgi tā informācija un dokuments jums tiks nodots. Paldies.

M. Šķiņķis.

Un godātā tiesa! Ja var vēl vienu tehnisku jautājumu, ja drīkst šajā vietā.

Par debašu ilgumu. Vai mēs varam jau šobrīd par to runāt... vai mēģināt vismaz, lai mēs varētu gatavoties uz kādu konkrētu laiku, vai mēs 5. runājam par to?

I. Kucina.

Sakiet, lūdzu, cik tad jums būtu nepieciešams laiks?

L. Liepa.

Godātā tiesa, 30 minūtes būtu pietiekams.

I. Kucina.

Kopā, ja? Kopā.

L. Liepa.

Jā, mēs vēl lemsim, kurš runās, bet 30 minūtes pārstāvjiem... Jā.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Saeima sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis?

R. Neilands.

Nav iebildumu.

I. Kucina.

Tātad, jums arī būtu tādas pašas tiesības. 30 minūtes uz debašu runu.

Vienojamies.

Un gatavojamies.

Paldies, kolēģi, par darbu.

Pārtraukums.

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties.

(Pārtraukums.)

Tiesas sēdes sekretāre

Alise Ločmele

Stenogrāfiste

Mārīte Ceļmalniece

*Dokuments parakstīts ar
drošu elektronisko parakstu.*